

Amarant

Magazine van Groep 7152

Jaargang 53

Nummer 2

JUNI 2024

In dit nummer:

- ♦ Marlies de Koster over transformatie in een relatie
- ♦ Ingrid (73) over haar coming-out in de jaren tachtig
- ♦ De vrouw in de kunst: Sylvie Fleury
- ♦ De beste landen om als vrouw te wonen
- ♦ Vrouwen van naam: Iris Apfel
- ♦ Noorwegen, land van witte schoonheid

Belle Tuinonderhoud

Tuinonderhoud, snoeiwerk en afvoer snoeiafval
Vakwerk voor een redelijke prijs
Particulier en zakelijk tuinonderhoud
Voorjaarsbeurt en najaarsbeurt
Levering beplanting, grond en mest
Volkstuinen
Zelf meewerken of delen van het tuinwerk zelf verrichten

Een unieke combinatie. Het kan dus toch nog! Vakwerk leveren, afspraken nakomen, advies en antwoord op uw vragen. Alles tegen een zeer gunstig uurtarief. Voor meer informatie over prijzen of voor het aanvragen van een offerte kunt u ons vrijblijvend mailen: belle.tuinonderhoud@planet.nl

Email: belle.tuinonderhoud@planet.nl

Tel: 06-53801335

Jouw eigen website of webshop? En ècht betaalbaar?
www.hb-idee.nl
Gewoon even bellen: 06-51853535
(Hanny)

“Potten & Pannen” ontmoet vrouwen aan tafel! Kom je ook?

Een smaakvolle culinaire eetgroep voor vrouwen die van vrouwen houden, zonder opscheppen!

Kijk voor alle informatie/aanmelding op onze website.

www.pottenenpannen.simp-site.nl

E-mail: pottenenpannen1@gmail.com

Inhoudsopgave

Reportages

- 6 Marlies de Koster over transformatie in een relatie
- 10 Ingrid (73) over haar coming-out in de jaren tachtig
- 11 De beste landen om als vrouw te wonen
- 19 Iris Apfel, mode-icoon
- 45 Ode aan Johanna M. Pas

Lezen

- 22 Kort verhaal Anne Keen
- 26 Gedichten
- 31 Column Wanita
- 36 Column Villa Kakelbont
- 40 Column Nyx

Cultuur

- 33 Vrouw in de kunst: Sylvie Fleury

En verder voor jou...

- 4 Nieuws
- 10 Voor jou gelezen
- 15 Voor jou gegeten
- 17 Voor jou de natuur in
- 24 Voor jou aan het werk
- 27 Voor jou gezien
- 32 Voor jou beluisterd
- 39 Voor jou op reis
- 47 Niet te missen
- 48 Nieuws van het bestuur
- 49 Servicepagina
- 51 Vooruitblik volgende nummer

Voor je ligt de tweede Amarant van dit jaar. Helaas kon dit niet in april verschijnen. Als er ook maar iets mis gaat, dan zijn we met een te klein team om dat op te vangen.

Met de zomer voor de deur wat boeken- en filmtips.

We staan stil bij het leven van Iris Apfel, de vrouw die de modewereld liet schudden en die op haar 97ste nog een modellencontract kreeg aangeboden.

In juni 2023 overleed Johanna M. Pas, in dit nummer een ode aan haar vele werk.

We waren in Noorwegen, een sprookjesachtig wit wonderland.

Je kunt uitgebreid lezen over de muziek van Flora Jenkins en een reportage over het leven en werken van kunstenares Sylvie Fleur. Uiteraard gedichten, columns en verhalen. En Leny neemt ons weer mee de natuur in. Heldine Dunlop neemt afscheid in het bestuur en de website van Groep 7152 moet op de schop. Kortom, weer een gevarieerd nummer.

We wensen je fijne en roze zomer toe.

Wij zijn altijd op zoek naar medewerkers, ook voor een eenmalig verhaal, gedicht of column. Wil jij incidenteel of voor langere tijd meewerken? Stuur dan je bijdrage naar:

amarantmagazine@gmail.com

Adriëne Nijssen, hoofdredacteur

GEZIEN, GEHOORD, GELEZEN

Het laatste nieuws voor jou

Lijsttrekkers tekenen Europees stembusakkoord met COC

Lijsttrekkers en vertegenwoordigers van zeven politieke partijen tekenden op vrijdagavond 31 mei een Europees stembusakkoord met het COC. Daarin beloven ze zich in het Europees Parlement in te zetten voor mensenrechten van lhbt+ personen. De Europese verkiezingen zijn op donderdag 6 juni.

Het stembusakkoord is een samenwerking tussen COC Nederland en de Europese lhbt+ mensenrechtenorganisatie ILGA-Europe. De Europese versie van het stembusakkoord, de Pledge, is inmiddels getekend door bijna duizend kandidaat-leden van het Europees Parlement.

Alle partijen met één of meer zetels in de peiling voor het Europees Parlement zijn door COC uitgenodigd om het akkoord te tekenen. PVV, NSC en BBB hebben aan die uitnodiging geen gehoor gegeven.

COC lanceerde onlangs ook Rainbowvote.NU, de lhbt+ kieswijzer voor de Europese verkiezingen van 6 juni. Op die website vinden kiezers partijstandpunten over lhbt+ kwesties en profielen van 'regenboogkandidaten'.

Kamer wil mensenrechten van intersekse kinderen beter beschermen

De Tweede Kamer wil de mensenrechten van intersekse kinderen beter beschermen. Op dinsdag 28 mei stemde de Kamer voor een motie van Ines Kostic (Partij voor de Dieren), Songül Mutluer (GL|PvdA) en Marieke Koekoek (Volt). De Nederlandse organisatie voor seksediversiteit NNID pleit al lang voor betere bescherming, en wordt daarin gesteund door COC, Transgender Netwerk, Bi+ Nederland en NOA.

Intersekse kinderen krijgen in Nederland nog altijd te maken met onnodige medische behandelingen zonder hun expliciete en goed geïnformeerde toestemming. Daarmee wordt gepoogd hun lichaam in overeenstemming te brengen met het maatschappelijke beeld van een mannen- of vrouwenlichaam. Dat gebeurt tot meer dan duizend keer per jaar, zo bleek recent uit onderzoek van de regering.

Deze onnodige en onvrijwillige behandelingen kunnen leiden tot levenslange lichamelijke en psychische littekens bij intersekse mensen. Onder meer het VN Comité tegen Foltering heeft Nederland hiervoor op de vingers getikt.

De Nederlandse organisatie voor seksediversiteit, NNID, pleit al lang voor een wettelijk verbod op zulke niet-vrijwillige behandelingen. Daarin wordt NNID gesteund door COC, Transgender Netwerk en Bi+ Nederland. De organisaties schreven hierover in maart een brief aan de Kamer. Een wettelijk verbod op de behandelingen maakt onderdeel uit van COC's Regenboogakkoord dat vorig jaar door negen politieke partijen werd getekend. De motie van Partij voor de Dieren, GL|PvdA en Volt vraagt de regering om er alles aan te doen om te voorkomen dat deze onnodige en onvrijwillige behandelingen bij intersekse kinderen plaatsvinden. De motie werd gesteund door alle partijen in de Kamer behalve ChristenUnie en SGP.

GEZIEN, GEHOORD, GELEZEN

Het laatste nieuws voor jou

Noodkreet Poink

Na meer dan 14 trouwe jaren heeft Lenny besloten m'n werk binnen organisatie 'Poink' neer te leggen. Dat is een ingrijpend besluit waardoor de organisatie 'Poink' in zwaar weer lijkt te komen.

Er is zondag een werkgroep ontstaan die wil kijken of Poink door kan gaan als stichting !! Deze werkgroep wil mensen bij elkaar brengen die samen de schouders eronder willen zetten.

Wil je jouw hulp aanbieden aan Poink, mail dan naar Henny via PoinkPostRedactie@gmail.com.

Café Stonewall in Enschede viert 35-jarig bestaan

Café Stonewall in Enschede bestaat in juni 35 jaar! En dat is bijzonder, want al 35 jaar wordt het café volledig gerund door vrijwilligers uit de LHBTI+ community. Gaycafé Stonewall opende in juni 1989 haar deuren en was daarmee het enige gaycafé van Enschede en ver daarbuiten. Tegenwoordig biedt het café onderdak aan vele LHBTI+ organisaties. De activiteiten en evenementen organiseren de vrijwilligers niet alleen voor de gehele LHBTI+ community, ook iedereen die onze community een warm hart toedraagt is van harte welkom. En dat doen ze met veel plezier! Het bestuur laat daarom ook weten: "Samen met onze gasten en samenwerkingspartners zijn we trots op waar we nu staan, Café Stonewall is the place to Be Proud!"

Adele: 'Als je niets aardigs kunt zeggen, hou dan je mond. Begrepen?'

Zangeres Adele heeft afgelopen weekend duidelijk laten merken dat haatdragende opmerkingen niet worden getolereerd tijdens haar concerten. De zangeres sprak over een optreden en merkte daarbij op dat dit het eerste weekend van Pride Month is. Waarop iemand uit het publiek riep: "Pride sucks!" Dat had hij beter niet kunnen doen...

Uit de felle reactie van de Grammy-winnares blijkt overduidelijk dat ze niet van dat soort opmerkingen gediend is. "Wat was dat? Schreeuwde je net 'Pride sucks'?" vroeg de zangeres aan de schreeuwlelijk. Haar verdere reactie is te zien in een video die circuleert op sociale media.

'Who's afraid of Oscar Wilde' geselecteerd voor Nederlands Theater Festival 2024

Op woensdag 29 mei maakte Cornald Maas namens de Nederlandse Toneeljury bekend welke voorstellingen er zijn geselecteerd voor het Nederlands Theater Festival 2024. De zwarte keukentafelkomedie *Who's afraid of Oscar Wilde* van het Utrechtse theatergezelschap Compagnie Red Yellow & Blue behoort volgens de jury tot de 11 beste voorstellingen van 2023.

De voorstelling werd door de pers al geroemd om de vlijmscherpe teksten, het uitmuntende spel en de queer representatie op het toneel, die beantwoordt aan een heersende behoefte. De Nederlandse Toneeljury onderschrijft dit en spreekt haar bewondering uit voor de manier waarop deze komedie 'en passant enorme vraagstukken' aansnijdt. De cast bestaat uit Eline van Gils, Sharlee Jo Daantje, Tobe Vandekerckhove en Daan van Bendegem, die tevens de tekst schreef. De eindregie was in handen van Ellen Goemans. Het gezelschap staat onder artistieke leiding van Daan van Bendegem en Eline van Gils.

IN GESPREK MET

Marlies de Koster

Transformatie in een relatie

Na 25 jaar zwijgen schrijft Marlies over haar transformatie van man naar vrouw. In 2015 veranderde Paul de Koster haar naam in Marlies de Koster. Samen met haar partner Marian heeft ze een boek over haar transformatie van man naar vrouw geschreven. Het boek 'Transformatie in een relatie' verscheen in november 2020.

Op haar dertiende merkte Marlies voor het eerst dat ze "anders" is. 'Ik zat net in de puberteit en stond voor de kledingkast van mijn moeder. Het ondergoed vond ik heel mooi. Sindsdien is de interesse voor vrouwenkleding nooit volledig verdwenen.' Toch zijn de gevoelens er niet altijd geweest. 'Ik trouwde in 1983 met Marian. Toen waren die gevoelens er niet. Maar op een dag kwamen ze weer terug. Ik vond het vreselijk.'

Uiteindelijk besloot, toen nog, Paul om het Marian te vertellen. 'Dat was niet makkelijk. Ze zei het gevoel te hebben dat ze al die tijd was voorgelogen. We hebben veel gesproken samen. En door het schrijven van het boek hebben we een beter beeld gekregen van hoe we het hebben ervaren. Maar alles heeft een hoop stress opgeleverd.' In 2014 kreeg ze een herseninfarct: 'Ik denk door de stress van het leven met een geheim.'

Nadat ze haar vrouw op de hoogte had gebracht, volgden de kinderen, Ook dat was niet makkelijk. 'Er hebben veel tranen gevloeid, maar het voelde als een grote bevrijding. Alsof er een last van mijn schouders afviel.'

Marlies en Marian hebben afzonderlijk van elkaar de moeilijke jaren van zich af geschreven. 'Pas na afloop besloten we er een boek van te maken, zodat mensen die hetzelfde meemaken er steun uit kunnen halen. Mijn boodschap is om nooit erg lang te wachten met het uiten van je gevoelens. Praat erover. Houd het niet voor jezelf. Ik heb het 25 jaar gedaan, en weet dat dit niet de manier is.'

In 2014 kwam er een wet waarbij je je naam kon veranderen zonder een geslachtsoperatie te doen. Daarom heeft Paul in 2015 zijn naam veranderd in Marlies en in 2016 volgde de operatie. De kledingkast van haar moeder was een magneet. Daar begon het mee. Soms waren die gevoelens weg, af en toe wel jaren, maar altijd kwam het weer terug. Telkens was er toch weer die drang om vrouwenkleding aan te trekken. 'Toen ik trouwde met Marian ging ik ervan uit dat het voorgoed weg was, dat het niet meer terug zou komen. Marian had avond- en nachtdiensten en op die momenten kwam het na een tijd toch weer terug. Ik baalde ervan, ik vond dat ik mezelf niet in de hand had. Er waren ook momenten dat het weer weg was en dan was ik heel blij dat ik een leven als man kon leiden.'

Ik vond het heel gek dat het zo in fases kwam. Er was geen internet in die tijd, het was begin jaren tachtig van de vorige eeuw. Ik ging wel naar de bibliotheek om een en ander op te zoeken, maar ik vond alleen boeken over transvestie. Niets over transgenders, dat woord kende men toen helemaal nog niet. Er was zo weinig informatie dat ik inderdaad dacht dat ik gek was. Ik duwde het zoveel mogelijk weg, durfde het ook niet aan Marian te vertellen. Ik was bang dat ze zou denken dat ik niet spoorde. Maar het gevoel was niet meer te stoppen.'

Paul liep lang in zijn eentje rond met zijn gevoelens. Toen we 25 jaar getrouwd waren heb ik het aan Marian verteld. Het was een enorme schok voor haar. Ze had het niet aan zien komen en dacht dat ik haar al die jaren voor de gek had gehouden. Ik vertelde dat ik haar nooit had voorgelogen, dat ik er zelf mee worstelde en hoopte dat die gevoelens weg zouden gaan. Ik vertelde haar ook dat het niet alleen om verkleden ging, dat ik niet als travestiet door het leven wilde gaan, maar echt als vrouw.'

Het onderwerp was ook heel zwaar voor Paul zelf. 'Het was de angst die altijd regeerde. Als ik er aan terugdenk is dat natuurlijk verschrikkelijk. Ik denk dat ik daardoor in 2014 een herseninfarct kreeg. Al die langdurige stress en emoties zaten nog steeds in mijn lijf. Er knapte letterlijk iets in mijn hoofd.'

Voordat ik in transitie ging hebben Marian en ik heel veel gepraat, ook met psychologen. Door het schrijven van een boek hebben we een veel beter beeld gekregen van hoe zij het proces heeft ervaren en hoe ik het heb ervaren. Het was duidelijk dat die twee processen niet gelijk liepen. Er zat een groot gat tussen onze processen. Zij stond nog maar aan het begin en ik was al halverwege. Dat hebben we moeten overbruggen door heel veel te praten en eerlijk en oprecht tegen elkaar durven zijn.

We hebben het pas een paar jaar later aan de kinderen verteld. De oudste studeerde en woonde niet meer thuis, de twee jongsten waren in de puberteit en woonden nog wel thuis. Vooral zij vonden het vreselijk. Elke puber wil volgens mij dat zijn vader en moeder gewoon zijn vader en moeder blijven en zo normaal mogelijk doen. Als je als puber hoort dat je vader ineens een vrouw wil worden dan brengt dat heel wat teweeg. Zij vonden ook dat ik mezelf niet moest laten opereren, maar gewoon hun vader moest blijven.

Het omslagpunt was het herseninfarct van Paul in december 2014. 'Op 2 januari 2015 nam ik samen met Marian de beslissing om als Marlies verder te gaan. Dat was voor alle drie de kinderen ook een spannend moment. Zij moesten ook heel wat uitleggen aan hun vrienden en vriendinnen. Voor die tijd was het immers binnenskamers gebeven, maar nu kwam ik er mee naar buiten. Het was zwaar, maar inmiddels hebben zij hun leven weer terug.' Het was daarna alsof er een last van Marlies' schouders viel. 'Ik heb het boek in eerste instantie voor mezelf geschreven en Marian schreef om het van zich af te schrijven. Ik begon in 2017, zij in 2018. Het was voor ons allebei een soort van verwerkingsproces. Het bleek zo samen te vallen dat Marian voorstelde om ons verhaal samen te voegen en er een boek van te maken. Zij wilde vooral dat partners van transgenders steun konden vinden in ons verhaal. Door het proces van twee kanten te belichten in één boek is er iets unieks ontstaan. Er zijn genoeg boeken over de kant van de transgender of de partner, maar een boek met twee kanten van het verhaal, daarvan zijn er niet veel. Eerlijk gezegd ken ik er niet een.'

Gelukkig leven Marlies en Marian nu in een andere tijd dan de tijd waarin ze opgroeiden. Er is genoeg informatie te vinden, er zijn hulpverleners waar je mee kunt praten. Luisteren naar je partner is ook erg belangrijk. Hij of zij kan niet voelen wat jij voelt, maar heeft zelf wel gevoelens bij jouw transitie. Hij of zij heeft een eigen proces en dat loopt per definitie altijd achter op het proces van de transgender. Die is er in het hoofd al veel langer mee bezig.

Marlies vond de reacties op haar boek een beetje spannend. 'Het is toch een heel persoonlijk verhaal, van ons allebei. De reacties die we tot nog toe gehad hebben zijn ontzettend positief. Ik heb het gevoel dat we dit boek niet voor niets geschreven hebben en dat maakt ons blij en vooral heel sterk. De kwetsbaarheid die je hierdoor laat zien, geeft ook heel veel waardering. Mensen die beter begrijpen wat ik doormaakte, wat mijn vrouw doormaakte en ook wat onze kinderen doormaakten. Door het verhaal naar buiten te brengen word je steeds sterker.'

Inmiddels gaat het goed met het gezin. 'We zijn nu op een punt gekomen dat het lijkt op de situatie van voor mijn transitie. Na een periode van heel veel stress is er nu weer humor, er kan weer gelachen worden. We zien de toekomst met een gerust hart tegemoet. Mijn herseninfarct heeft me iets afgenomen, maar ook iets gebracht.'

IN GESPREK MET

Ingrid Kluvers

Ingrid (73) over haar coming-out in de jaren tachtig: 'Het was een worsteling'.

In de jaren tachtig was geaardheid een beladen onderwerp en het traditionele huwelijk de standaard. Auteur en journalist Ingrid Kluvers ontkende daarom bijna twintig jaar lang haar geaardheid. Haar verschenen roman Luikend is deels geïnspireerd op haar eigen ervaringen. Ook het hoofdpersonage Hans worstelt met een geheim dat niet alleen zwaar is voor haar, maar uiteindelijk ook voor haar omgeving.

Op twaalfjarige leeftijd wist Ingrid al dat ze op vrouwen viel, maar haar gevoel delen met de buitenwereld was geen optie. 'Ik ben jarenlang depressief geweest, omdat ik me schaamde en me schuldig voelde, je wilt niemand teleurstellen. Ik onderdrukte mijn gevoelens, omdat het gewoon niet kon. Ik leefde met een angst voor ontmaskering.' Wat volgens Ingrid ook niet meehielp in de jaren tachtig was dat de wereld ineens werd opgeschrikt door een mysterieuze dodelijke ziekte waar alleen homoseksuele mannen door leken te worden getroffen. 'De angst voor aids maakte de acceptatie van homoseksualiteit nog ingewikkelder.

En de meest voorkomende scheldwoorden zijn overigens nog steeds 'mietje' en 'homo' of 'manwijf'. Dat wil je allemaal niet naar je hoofd krijgen.'

Een aantal jaar later, in de jaren tachtig, had Ingrid alles waar ze naar verlangde. 'Ik was getrouwd en had een leuk gezin met drie kinderen, maar was ook bloedonzeker. Ik leefde met de angst dat ze op een dag zouden ontdekken wie en wat ik eigenlijk echt ben. Dan zit je niet gezellig en ontspannen in een relatie.'

Indertijd trouwde Ingrid in de hoop dat ze een keurige aangepaste vrouw zou worden. 'Het traditionele huwelijk was in die tijd de norm. Ik wilde heel graag kinderen, ik wilde een gezellig gezin. Mijn moeder is jong overleden, ik miste haar en hoopte door zelf moeder te worden dat het gemis minder zou worden. Dat heet een magische oplossing. Door te worden wat je niet meer hebt, krijg je het indirect toch. De enige manier om moeder te worden in de jaren zeventig, was toch binnen een traditioneel huwelijk. De laatste twintig jaar is het steeds meer geaccepteerd dat twee vrouwen of twee mannen kinderen krijgen. Het traditionele gezin is nog wel de norm, maar er is daarnaast gelukkig ook meer mogelijk.'

En op een dag sloeg de vlam heftig in de pan, Ingrid werd verliefd op een vrouw en zij ook op haar. 'Hoezeer ik dat ook niet wilde en hoezeer ik het probeerde te ontkennen, op een dag ging ik toch voor de bijl.' Midden jaren tachtig liep het huwelijk van Ingrid dan ook definitief spaak. Een zware periode brak aan. 'De drang om voor mijn geaardheid uit te komen was te sterk, langer ontkennen had geen zin. Een afschuwelijke periode, voor alle betrokkenen en misschien was het voor mij een bevrijding, maar absoluut geen reden voor grote blijdschap. Een scheiding is ellendig, je wilt je dierbaren niet zoveel verdriet doen' legt ze uit.

'Mijn naasten hebben een hoge prijs betaald voor mijn ontkenning. Achteraf kun je bedenken dat je misschien nooit had moeten trouwen, dat je eerder had moeten weten niet geschikt te zijn voor een heteroseksueel huwelijk, maar je probeert het toch met de beste bedoelingen. Uiteindelijk gaat het ten koste van het geluk van mijn kinderen die een leuke vader hadden, maar die opeens vertrok. We woonden riant en toen zaten ze ineens met een alleenstaande werkende lesbische moeder.'

Ingrid is na de scheiding met haar kinderen ergens anders gaan wonen. Dat was geen makkelijke tijd. 'Soms werden mijn kinderen op straat uitgescholden; kregen ze te horen dat hun moeder een 'vieze pot' was. Mijn kinderen waren toen nog klein en vroegen verbaasd wat dat betekende. Dat was best heftig. Ik ben wel altijd de confrontatie aangegaan en probeerde met deze personen in gesprek te gaan. Ze mochten mij uitschelden, maar niet mijn kinderen. Die konden hier niks aan doen.'

Toen haar kinderen ouder waren, is er uitgebreid gesproken over consequenties van haar coming-out. 'Inmiddels zijn mijn kinderen in de veertig, en zijn ze het erover eens dat het ook positieve kanten heeft gehad: 'Wij hebben het voorbeeld gehad van een moeder die tegen de stroom in durfde te zwemmen,' bekenden ze mij nog niet zo lang geleden. De gebeurtenis heeft ze een meer open blik naar de wereld opgeleverd. Daar ben ik heel blij mee. Natuurlijk heeft die ervaring mijn kinderen gevormd, maar dus ook in positieve zin. Daar ben ik trots op.'

Ingrid vindt dat we de afgelopen jaren goede stappen hebben gemaakt wat betreft de acceptatie van de lhbtq+, maar dat we er nog niet zijn. 'Bijvoorbeeld als ik kijk naar hoe er door ouders en scholen wordt gereageerd op de Paarse Vrijdag op basisscholen. Dit is een GSA-actiedag waarop de hele school hun steun voor sekse, gender en seksuele diversiteit kan laten zien door paars te dragen. Er zijn ouders die ervoor kiezen om hun kind op die dag thuis te houden. Dat vind ik nog oké, want dat is hun keus. Maar er zijn scholen geweest die onder die druk besloten om de hele dag maar af te blazen. Dan denk ik: we zijn weer terug bij af. Daar schrik ik erg van. Er valt dus nog steeds een hoop te winnen wat betreft de acceptatie van de lhbtq+ in de samenleving,' aldus Ingrid.

Dit interview is eerder verschenen in Margriet

VOOR JOU GELEZEN

Boeken die ons boeiden!

Hans wordt geboren als één van de drie dochters van een huisarts. Op jonge leeftijd verliest ze haar moeder. De relatie met haar vader is moeizaam. Wanneer hij met een nieuwe vrouw trouwt wordt Hans samen met haar zusje naar een internaat gestuurd. Uiteindelijk krijgt Hans haar leven aardig op de rit en is ze succesvol als journalist en schrijft ze voor een blad. Hans trouwt met Arnold en samen krijgen ze twee kinderen. Ze hebben een hond en wonen in een prachtig huis in het buitengebied.

Ogenschijnlijk heeft Hans het voor elkaar: een man, kinderen en een mooi huis. Maar echt gelukkig is ze niet. Ze worstelt voortdurend met het feit dat ze in haar leven ook verschillende keren verliefd wordt op een vrouw. Hans twijfelt of het klassieke gezinsleven bij haar past, of dat ze haar liefde voor een vrouw moet volgen. Ze probeert het gewenste plaatje van haar gezin vast te houden, tegenover haar man, kinderen en zussen, maar het kost haar steeds meer moeite om dit in stand te houden. Het is bijzonder en ontroerend om deze worsteling van Hans mee te beleven. Het maakt haar leven niet gemakkelijk. Ze zoekt dan ook hulp bij een psychiater. De gesprekken met deze psychiater staan ook beschreven in het boek. In deze gesprekken blikt Hans terug op haar jeugd en ontdekt ze waar haar eigen behoeftes liggen. Deze gespreksverslagen vormen een afwisseling met een beschrijving van het leven van Hans.

Uiteindelijk ontmoet ze iemand uit haar jeugd en kan ze er niet meer omheen dat ze echt voor een vrouw wil gaan. Een moedige strijd naar een ander leven.

Deze roman is geschreven door Ingrid Kluvers. In het verleden schreef zij vele artikelen voor verschillende bladen, non-fictieboeken en young adultromans. Luikend is de eerste roman voor het grote publiek. In een interview heeft Ingrid Kluvers aangegeven dat het verhaal van Hans deels geïnspireerd is op haar eigen verhaal. Ook zij heeft een vergelijkbare worsteling doorgemaakt. Dit lees je terug in het verhaal, het is levensecht en realistisch beschreven. Je wordt als lezer meegenomen en voelt met Hans mee.

Luikend is een ontroerende roman over de strijd van een volwassen vrouw met haar verleden, haar geaardheid en de veranderende wereld om haar heen.

De kern van de roman is dat de prijs hoog is als je tegen de verdrukking in iets probeert te zijn wat je niet bent. Als je wanhopig je best doet om je aan te passen aan een wereld waarin heteroseksualiteit de norm is. Een echte aanrader!

Luikend | Ingrid Kluvers | Uitgeverij Lebowski | maart 2023
Paperback | 352 pagina's | ISBN 9789048866847 | € 22,99
Ook verkrijgbaar als E-book € 9,99

DE 30 BESTE LANDEN VOOR VROUWEN OM TE WONEN

Waar staat Nederland?

Hoe staat de wereld ervoor als het gaat om gendergelijkheid? Op dit moment heeft nog geen enkel land volledige gendergelijkheid bereikt. Volgens het World Economic Forum (WEF) is het beeld gemengd. Hoewel het de goede kant op gaat, zal het volgens hun laatste Global Gender Gap Index bij het huidige tempo van vooruitgang 131 jaar duren om volledige gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bereiken. Let wel, het rapport houdt geen rekening met non-binaire mensen of andere identiteiten zoals homoseksualiteit, transgenders etc.

Het rapport kijkt naar economische kansen, onderwijs, gezondheid en politiek leiderschap. Laten we op basis van deze gegevens eens kijken naar de topdertig van meest gendergelijke landen in 2023. En verbaas je over de plaats van Nederland in die topdertig. Ik hoop dat we snel een aantal plaatsen stijgen.

30. Canada

Canada is er met een half % op vooruitgegaan sinds de vorige editie. Ook nam de gelijkheid in loon voor vergelijkbaar werk en het geschatte inkomen toe.

29. Slovenië

Het Balkanland scoorde hoog op het gebied van gemiddeld aantal jaren onderwijs voor vrouwen, afwezigheid van juridische discriminatie en perceptie van maatschappelijke veiligheid.

28. Nederland

Nederland staat op een bedroevende 28e plaats. De Nederlandse regering heeft veel initiatieven genomen om vrouwenrechten te bevorderen. Het land erkende ook dat vrouwen zwaar ondervertegenwoordigd zijn in de Nederlandse politiek.

27. Chili

Het Zuid-Amerikaanse land heeft zijn gendergelijkheidsscore met ten minste een half % verbeterd. Dit was vooral het geval op het gebied van arbeidsparticipatie, leiderschap en salaris.

26. Australië

Hoewel Australië één van de leidende economieën in de Stille Oceaan is, zijn vrouwen helaas oververtegenwoordigd als parttimers in laagbetaalde sectoren. Ze zijn ook niet goed vertegenwoordigd in leidinggevende functies.

25. Mozambique

Hoewel Mozambique nog een lange weg af te leggen heeft, is er, net als in alle andere landen, 83,3 % van de wettelijke structuren aanwezig die gendergelijkheid promoten, afdwingen en controleren, met een focus op geweld tegen vrouwen.

24. Jamaica

Hoewel Jamaica aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt op het gebied van gendergelijkheid, is gelijke toegang tot economische kansen nog steeds een verre droom. Het Caribische eiland heeft echter wel zijn gelijkheidscore op het gebied van geschat inkomen verbeterd sinds 2022. →

23. Denemarken

Hoewel gendergelijkheid een hoeksteen is van de Deense welvaartsstaat, verdienen Deense mannen nog steeds 12,7 % meer dan vrouwen. Vergeleken met andere Scandinavische landen gaat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen in Denemarken langzamer vooruit.

22. Estland

Estse vrouwen hebben gemiddeld een veel hogere opleiding dan het wereldwijde gemiddelde. Bovendien is het wettelijke kader voor gendergelijkheid vastgelegd in de Estse grondwet, waarin in artikel 12 staat dat iedereen gelijk is voor de wet en niemand mag worden gediscrimineerd op grond van geslacht.

21. Zwitserland

In vergelijking met veel andere landen was Zwitserland vrij traag met het geven van het stemrecht aan vrouwen, wat pas in 1971 gebeurde. Als het gaat om gendergelijkheid behoort het Alpenland vandaag de dag ook niet tot de top als het gaat om lonen: de genderkloof is op dit gebied maar zeventig % verkleind.

20. Zuid-Afrika

Als het gaat om lonen voor vergelijkbaar werk, registreerde Zuid-Afrika een van de grootste verbeteringen qua score. Het Afrikaanse land heeft ook meer dan zeventig % van de totale genderkloof overbrugd.

19. Moldavië

In 2023 stagneerde de vooruitgang op het gebied van gendergelijkheid in dit Oost-Europese land. Twee vlakken zijn echter elk met één punt gestegen: de arbeidsmarkt en het onderwijs. Dit betekent dat het niveau van gendergelijkheid in deze twee sectoren is verbeterd.

18. Spanje

Wat betreft het aandeel vrouwen op ministerposten is Spanje een van de 11 landen waar meer dan vijftig % van de ministers vrouw is. In november 2023 werd aangekondigd dat twaalf van de 22 posten in de nieuwe regering van de onlangs herkozen premier Pedro Sánchez door vrouwen bezet zullen worden.

17. Albanië

Als het gaat om lonen voor vergelijkbaar werk, heeft Albanië de genderkloof met tachtig % gedicht. Bovendien worden twaalf van de zeventien kabinetsfuncties in de regering van premier Edi Rama bekleed door vrouwen.

16. Filipijnen

De Filipijnen hebben 79,1 % gendergelijkheid bereikt, een verbetering van drie posities en 0,88 % sinds vorig jaar. Met 26 % vrouwelijke ministers hebben de Filipijnen zich op dat gebied hersteld. Op het gebied van economische participatie en kansen handhaven de Filipijnen volledige gelijkheid voor hogere functionarissen en technisch personeel, hoewel het inkomen van vrouwen slechts 71,6 % van dat van mannen bedraagt.

15. Verenigd Koninkrijk

Op nummer vijftien staat de afschaffing van belasting op tampons, één van de meest recente wetten in het Verenigd Koninkrijk op het gebied van vrouwenrechten. Dit betekent dat er geen btw wordt geheven op maandverband voor vrouwen.

14. Costa Rica

Costa Rica, het Latijns-Amerikaanse land met de op één na beste genderkloofindex, heeft een genderkloof van 21 % in 2023. De totaalscore is een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar, wat een lichte verbetering in de richting van gendergelijkheid laat zien.

13. Letland

De Baltische natie ziet gendergelijkheid als een "fundamenteel principe" dat in alle nationale diensten moet worden geïntegreerd. In 2023 scoorden ze 70,1 % als het ging om lonen voor vergelijkbaar werk.

12. Rwanda

Rwanda is een erkend leider op het gebied van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen. Hun parlement heeft het hoogste percentage vrouwen in een parlement ter wereld, met 61,3 % van de zetels bezet door vrouwen.

11. Ierland

In 2023 zakte Ierland twee plaatsen, waardoor de Republiek voor het eerst buiten de top tien viel. Terwijl de algemene economische, sociale en gezondheidskloof tussen mannen en vrouwen met 79,2 % afnam, kwam de zwakste score op het gebied van politieke emancipatie, waarbij meer dan de helft (53,5 %) van de ministerposten door mannen werd vervuld.

10. België

België kwam voor het eerst in de top tien in 2023, toen het 79,6 % van de totale genderkloof dichtte. Het grootste deel van de ontwikkeling vindt plaats in de politiek, waar volledige gelijkheid is bereikt in ministerposten en vrouwen 42,7 % van de parlementszetels bezetten.

9. Litouwen

Met een score van tachtig % is Litouwen 0,1 % gestegen ten opzichte van vorig jaar. De verbetering van de Baltische natie kan worden toegeschreven aan de toename van vrouwen in parlementaire functies en de verkiezing van een vrouwelijke premier, Ingrida Šimonytė, wat resulteerde in 46,6 % gelijkheid in de politiek. Op het gebied van onderwijs (98,9 %) en gezondheidszorg (98 %) nadert Litouwen volledige gelijkheid.

8. Namibië

Namibië, het Afrikaanse land ten zuiden van de Sahara, heeft de hoogste score van 80,2 % gendergelijkheid bereikt. Met 56 % vrouwen in technische beroepen en 43,6 % vrouwen in hogere functies is de economische participatie en kanselijkheid 78,4 %. Namibië heeft ook 44,3 % politieke emancipatie bereikt en heeft sinds 2015 een vrouwelijke premier, Saara Kuugongelwa.

7. Nicaragua

Met 81,1 % gelijkheid is Nicaragua het hoogst scorende Latijns-Amerikaanse land op de index. Het land heeft gendergelijkheid bereikt op het gebied van opleidingsniveau en staat op 97,8 % pariteit op de subindex voor gezondheid en overleving. Als het gaat om vrouwen in ministeriële en parlementaire posities, is het aantal de afgelopen jaren de 50 % gepasseerd.

6. Duitsland

Duitsland is sinds vorig jaar vier plaatsen gestegen en heeft 1,4 % meer gekregen met een score van 81,5 %. Dit is vooral te danken aan de toename van het aantal vrouwen in parlementaire en ministeriële functies, waardoor de subindex voor politieke empowerment (63,4 %) sinds 2022 met 8,4 % is gestegen. Op het gebied van gezondheid en overleving zit Duitsland op 97,2 % gelijkheid.

5. Zweden

Zweden heeft zijn positie sinds de vorige editie behouden en heeft 81,5 % van de genderkloof gedicht. Politieke empowerment staat op 50,3 % en economische participatie en kansen staat op 79,5 % pariteit. De gelijkheid op het gebied van gezondheid en overleving is 96,3 %.

4. Nieuw-Zeeland

In de afgelopen vijf jaar heeft Nieuw-Zeeland meer dan vijf % gewonnen om 85,6 % van de totale genderkloof te dichten. Met een gelijk aantal parlementsleden en een vrouwelijk staatshoofd gedurende zestien van de afgelopen vijftig jaar, heeft Nieuw-Zeeland het op twee na hoogste niveau van gelijkheid in politieke emancipatie ter wereld. De natie heeft ook de genderkloof overbrugd op alle onderwijs- en alfabetiseringsniveaus.

3. Finland

Finland, het eerste Europese land dat vrouwen in 1906 stemrecht verleende, registreerde 86,3 % gelijkheid in de editie van 2023. Door het recente aantreden van een vrouwelijk staatshoofd, Sanna Marin, en evenwicht qua ministerposten stijgt de politieke gelijkheid naar 70 %. Aan de andere kant is de gezonde levensverwachting van vrouwen, net als in verschillende andere economieën met een hoog inkomen, sinds 2006 met bijna anderhalf jaar gedaald, waardoor de huidige kloof tussen mannen en vrouwen op het gebied van gezondheid en overleving (97 %) nog groter is geworden.

2. Noorwegen

De eerste golf van feminisme in Noorwegen begon in de jaren 1840 en sindsdien zijn er meerdere golven gevolgd die de weg hebben vrijgemaakt voor vrouwenrechten in het Scandinavische land. Er is gestaag vooruitgang geboekt op het gebied van gendergelijkheid, wat heeft geresulteerd in een gendergelijkheidsscore van 87,9 %. Een groot deel van de verbetering van het land kan worden toegeschreven aan de resultaten op het gebied van politieke emancipatie (76,5 %), die sinds 2006 met 27,1 % is gestegen. Vrouwen bekleden nu 50 % van de ministerposten en 46,2 % van de parlementaire posten in het land.

1. IJsland

Voor het veertiende achtereenvolgende jaar staat IJsland bovenaan met 91,2 %. Het blijft ook het enige land dat meer dan 90 % van de genderkloof heeft gedicht. Maar hoewel het Noord-Atlantische eiland voorop loopt op het gebied van gendergelijkheid, laat de vrouwenstaking van 2023 zien dat IJsland en de wereld nog een lange weg te gaan hebben.

VOOR JOU GEGETEN

Hard Rock Café, Tromsø (Noorwegen)

Al een flink aantal keer at ik ergens in de wereld in een Hard Rock Café. Ook in Tromsø in Noorwegen ben ik er weer gaan eten. Maar wat is nou eigenlijk een Hard Rock Café? Het is weliswaar een keten, maar elk café is uniek. Daarom een klein beetje geschiedenis.

Op 14 juni 1971 richtten vrienden Isaac Tigrett en Peter Morton het eerste Hard Rock Café op in een voormalige Rolls Royce-showroom vlakbij Hyde Park in Londen: een café-restaurant met uit de speakers keiharde rock-'n-rollmuziek en posters van dito artiesten aan de muren. De tweede plaats met een Hard Rock Café was Toronto in Canada, zo'n zeven jaar later. Pas in 1982 ging het ineens behoorlijk snel, toen de twee oprichters akkoord gingen hun keten wereldwijd te ontwikkelen. Morton opende Hard Rocks in Los Angeles, San Francisco, Chicago en Houston, terwijl Tigrett er in New York, Dallas, Boston, Washington, Orlando, Parijs, Berlijn en Sydney opende. Ondertussen verkocht Tigrett zijn aandelen aan Mecca Leisure.

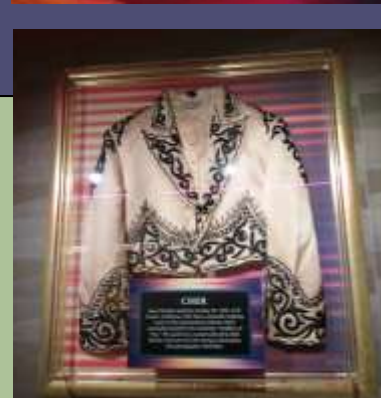
In 1990, kocht Rank Organisation (nu The Rank Group) Mecca Leisure en zette de expansie voort. Enkele jaren later bezaten ze ook Mortons Hard Rock Cafes. In 2022 waren er 175 vestigingen in meer dan 70 landen.

Hard Rock was het populairst in de jaren tachtig toen het een bekende hobby was de Hard Rock Cafe T-shirts te kopen met daarop het logo en de stad eronder. Ik heb zelf ook zeker een stuk of vijf van die shirts.

Nu is het verzamelen van pins erg in. Zo kan men in elke Hard Rock-stad de pin met het logo en daaronder de naam van de stad kopen. Ook biedt elk Hard Rock Cafe andere pins aan, waaronder afbeeldingen van gitaren met de typische kenmerken van de stad.

In december 2006 werd de Hard Rock Café-keten, met uitzondering van de eerste vestiging, overgenomen voor 725 miljoen dollar door de Seminoles (een indianenstam in Florida) als aanvulling op hun casino-business.

In Nederland heeft Amsterdam een Hard Rock Café sinds 20 maart 1999.

Wat mij vooral aanspreekt is het motto van Hard Rock Cafe is "Love All, Serve All", een citaat van Tigretts goeroe Sathya Sai Baba. De sfeer is er altijd relaxt, zowel werknemers als klanten kunnen helemaal zichzelf zijn. Daarnaast heeft elk restaurant met een museumwaardige collectie aan memorabilia op muziekgebied. Dit kunnen platenhoezen of posters van concerten zijn, maar ook instrumenten en kleding. Elke keer weer leuk om te zien welke items dit café van hardrocksterren heeft weten te bemachtigen. In Tromsø waren dat o.a. een jasje van Cher, een truitje van Bjork, kleding van Madonna, gitaren van Pink Floyd en Carlos Santana, een T-shirt van Joe Welsh van The Eagles (Hotel California). Platenhoezen van The Beatles, ACDC en vele anderen.

De inrichting is eigen aan de plaats. Kortom, een keten zonder ketengedrag. Geen McDonalds die er in elk land ter wereld hetzelfde uitziet.

Omdat ik met mijn kleinzoon in Tromsø was en daar een Hard Rock Café ontdekte, wilde ik hem graag kennis laten maken met het fenomeen. Uiteraard merkte hij het verschil in sfeer met andere restaurants ook op. Relaxter, meer persoonlijke aandacht. Zo word je naar je tafel gebracht en krijg je een persoonlijke, al dan niet vrouwelijke, ober. Die stelt zich ook voor en zorgt dat het je aan niets ontbreekt. Het was spekkie naar zijn bekkie. Op het menu vooral veel soorten burgers en dat ging er bij de jongeman wel in. Gelukkig hebben ze ook allerlei salades, nachos en flatbrood. Ik vind de salades van Hard Rock Café erg lekker. Hij genoot zo van het eten en de entourage dat hij de volgende dag nog een keer terug wilde. Dat hebben we dus ook gedaan.

Mocht je ooit in een stad komen met een Hard Rock Café, ik kan het je van harte aanbevelen!

Lente 2024

Het weer blijft een bijzonder verhaal. Of het nu te maken heeft met de klimaatverandering, stikstofbelasting of wat voor reden dan ook, feit blijft dat er afgelopen winter, en nu ook in de lente, heel veel neerslag is gevallen. Zowel april als de maand mei hebben voor veel overlast gezorgd. Op vele plaatsen door extreem felle regen buien, met ook regelmatig onweer en hagel.

Ik mocht begin mei genieten van een heerlijke vakantie in de Kop van Noord-Holland. Ook daar is er veel regen gevallen, sommige delen van de duinen stonden nog steeds onder water. De duinen filteren het hemelwater, die grote hoeveelheid kwam boven op het hoge grondwaterpeil. Vele duingebieden voorzien grote delen van ons landje van kraanwater. Maar nu kan het water geen kant op. Doordat het weer nog steeds wisselvallig is verdampt er ook weinig door de hoge luchtvochtigheid.

Zoals aan alles, is er een voor- en nadeel, ook aan deze grote hoeveelheden hemelwater. In de natuur is op de meeste plaatsen het te lage grondwaterpeil weer aangevuld. Beekjes en sloten zijn weer aardig gevuld. De verdroging is op vele plaatsen verdwenen. Fijn voor het onderwaterleven, waterplanten, larven van libelles, muggen en andere insecten doen het goed. Het was ook een geweldig paddenstoelenjaar met soorten die door de verdroging nu toch weer zijn gezien. Dat de natuur veerkrachtig is weten wij natuurlijk, maar er zijn ook grote zorgen.

Bijvoorbeeld het blauwtongvirus wat huisgehouden heeft, vooral duizenden schapen zijn het slachtoffer geworden. Gelukkig is er een vaccin ontwikkeld, worden de schapen nu (april/mei?) massaal ingeënt. Hopelijk nog op tijd om een volgende golf en meer slachtoffers voor te zijn.

Foto's van boven naar beneden:

- Wateroverlast in de duinen
- Prachtig duingebied in Noord-Holland
- Doodstil broedgebied bij Petten
-

Wat ook voor vele slachtoffers zorgde was de vogelgriep van de zomer 2022. Er was een ware slachting onder de grote sterns op bijvoorbeeld Texel en in het Waddengebied. Ook vele kokmeeuwen zijn het slachtoffer geworden.

Bij kustdorpje Petten was het andere jaren een kabaal van jewelste, duizenden o.a. grote sterns, visdiefjes, kluten, (kok)meeuwen etc. hadden daar hun broedgebied. Nu was het er op een stuk of tien kluten na oorverdovend stil. Heel zorgelijk!

Gelukkig doen de natuurorganisaties zoals Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en hun talloze vrijwilligers er alles aan om de natuur te helpen, te ondersteunen en te laten herstellen.

Natuurjuweeltjes in de Kop van Noord-Holland zijn natuurlijk de prachtige, maar heel kwetsbare duingebieden. Mariëndal, de zandpolder etc. maar ook nieuwe natuur tussen Callants-oog en Grootte Keeten, het Nollenland. Het bekendst is het Zwanenwater bij Callants-oog. Een prachtig open duingebied, bloemrijke graslanden, natte duinvalleien, moeras, vooral nu door de vele regen. Grote delen van het Zwanenwater waren afgesloten i.v.m. het hoge water, onderwaterstaande voetpaden en het broedseizoen. Maar er bleef genoeg over om van te genieten. De vele soorten orchideeën, vlinders, watervogels, de roerdomp die constant te horen was en de vogeltjes in het riet die zich luidkeels lieten horen.

Wat ik ook heel opvallend vond dat bijna alle strandpaviljoens voor iedereen toegankelijk zijn. Voor zowel bolder en kinderwagens, maar ook voor mensen in een rolstoel of met een scootmobiel.

Een hele mooie en fijne zomer.

Liefs, Leny

Foto's van boven naar beneden:

- Foto van VOOR de vogelgriep bij Petten
- Foto van NA de vogelgriep bij Petten
- Een van de elf soorten orchideeën die voorkomen in het Zwanenwater
- Gele kwikstaart op de tulpenbollenvelden

VROUWEN VAN NAAM

Iris Apfel

Op 1 maart van dit jaar overleed Iris Apfel. Ze werd op 29 augustus 1921 in Astoria (New York) geboren. Een eenvoudig rekensommetje leert dat ze bijna 103 jaar oud was. Maar beslist geen grijze duif. Iris was een Amerikaans zakenvrouw, interieurontwerpster en mode-icoon. Samen met haar man, Carl, runde ze van 1950 tot 1992 een textiel- en interieurbedrijf, waarbij ze onder andere een contract met het Witte Huis had dat zich uitstreckte over negen presidenten.

Na haar pensionering kreeg ze lof voor een tentoonstelling in 2005 in het Costume Institute van het Metropolitan Museum of Art, waar haar collectie kostuumjuwelen werd tentoongesteld en mannequins werden gekleed zoals zij het zou dragen.

Ze werd een mode-icoon en tekende in 2019 op 97-jarige leeftijd bij IMG een contract als model. Daarnaast kwam in 2014 de documentaire Iris over haar uit, gemaakt door Albert Maysles.

Iris was het enige kind van Samuel Barrel (1897-1967), wiens familie een glas- en spiegelbedrijf bezat, en zijn Russisch-Amerikaanse vrouw, Sadye "Syd" Barrel, die een modeboetiek bezat. Beiden waren Joods. Hoewel ze op een boerderij werd grootgebracht door

haar ouders en grootouders, nam ze vaak de metro om Manhattan te verkennen. Ze was erg gesteld op de wijk Greenwich Village. Als kind winkelde ze al in antiekwinkels, waarmee ze haar verzameling sieraden van over de hele wereld begon. Iris studeerde kunstgeschiedenis aan de New York University en volgde een opleiding aan de kunstacademie van de Universiteit van Wisconsin.

Als jonge vrouw werkte Iris als tekstschrijver voor Women's Wear Daily, waar ze vijftien dollar per week verdiende, en voor interieurontwerper Elinor Johnson, waar ze appartementen aankleedde voor doorverkoop. Zo ontwikkelde ze een talent voor het vinden van zeldzame items. Ze was ook assistent van illustrator Robert Goodman.

Op 22 februari 1948 trouwde ze met Carl Apfel. Twee jaar later, in 1950, richtten ze het textielbedrijf Old World Weavers op en runden het tot hun pensionering in 1992. De Apfels specialiseerden zich in de reproductie van stoffen uit de 17e, 18e en 19e eeuw, en reisden twee keer per jaar naar Europa op zoek naar textiel dat ze niet in de Verenigde Staten konden vinden. De showroom van het bedrijf in New York bevond zich op East 57th Street 115 in Manhattan.

Gedurende haar carrière nam Iris deel aan verschillende restauratieprojecten, waaronder werk in het Witte Huis voor negen presidenten: Harry S. Truman, Dwight D. Eisenhower, John F. Kennedy, Lyndon B. Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford, Jimmy Carter, Ronald Reagan en Bill Clinton. Ze vond het Witte Huis een van de gemakkelijkste klanten van Old World Weavers, omdat ze over het algemeen alleen wilden repliceren wat eerder was gedaan. De enige uitzondering, volgens Iris, was Jacqueline Kennedy. Iris herinnerde zich: 'Ze huurde een zeer beroemde Parijse ontwerper in om het huis op te tuigen en het echt Frans te maken, en de mode-industrie werd gek. Daarna moesten we alles weggooien en opnieuw beginnen. Maar ik mocht mevrouw Nixon wel. Ze was heerlijk.'

Via hun bedrijf begon het echtpaar over de hele wereld te reizen, waar Iris ook stukken van niet-westerse, ambachtelijke kleding kocht. Ze droeg deze kleding naar de high-society feesten van hun klanten. In 2011 werd Iris benoemd tot gast-professor aan de Universiteit van Texas in Austin, bij de afdeling Textiel en Kleding. →

In 2016 speelde Iris in een televisiereclame voor de Franse auto DS3 en was ze het gezicht van het Australische merk voor vrouwenkleding: Blue Illusion. In maart 2016 kondigde Iris een samenwerking aan met de technologie startup WiSeWear voor een aankomende lijn van slimme sieraden. In 2018 publiceerde ze een biografie bij Harper Collins getiteld Iris Apfel: Accidental Icon. Aangezien ze vaak werd gevraagd voor optredens, moedigde Tommy Hilfiger haar aan om een formele vertegenwoordiging te zoeken waarna ze in 2019, op 97-jarige leeftijd, een modellencontract aanging met het wereldwijde bureau IMG. De Apfels hadden geen kinderen, mede omdat ze zoveel reisden; ze wilden niet dat hun kinderen door een nanny zouden worden opgevoed. Ze waren 67 jaar getrouwd toen Carl op 1 augustus 2015 op 100-jarige leeftijd stierf.

Op 13 september 2005 ging in het Costume Institute van het Metropolitan Museum of Art in New York een tentoonstelling over de stijl van Iris Apfel in première, getiteld Rara Avis (Zeldzame Vogel): The Irreverent Iris Apfel. Het was de eerste keer dat het museum een tentoonstelling over kleding en accessoires van een levende persoon presenteerde die geen ontwerper was. Het succes van de tentoonstelling, samengesteld door Stéphane Houy-Towner, leidde tot een eerste reizende versie van de tentoonstelling in het Norton Museum of Art in West Palm Beach, Florida, het Nassau County Museum of Art in Roslyn Harbor, New York, en later in het Peabody Essex Museum in Salem, Massachusetts.

Het Museum of Lifestyle & Fashion History in Boynton Beach, Florida, ontwerpt een gebouw dat een galerij zal herbergen met kleding, accessoires en meubels van Iris Apfel.

Op 90-jarige leeftijd in 2012 was Iris gastprofessor aan de Universiteit van Texas in Austin. Iris adviseerde en gaf lezingen over stijl en andere modethema's. In 2013 werd ze genoemd als een van de vijftig "Best Geklede boven de 50" door The Guardian.

Iris was de ster van een documentaire gemaakt door Albert Maysles, genaamd Iris. Het ging in première op het New York Film Festival in oktober 2014 en werd vervolgens door Magnolia Pictures verworven voor Amerikaanse bioscoopdistributie in 2015. [Zie de trailer op YouTube.](#)

Iris was ook te zien in de documentaire If You're Not in the Obit, Eat Breakfast, een televisiefilm die in 2017 in première ging.

In 2018 creëerde Mattel een Barbiepop naar het beeld van Iris, waarmee ze de oudste persoon werd die ooit een Barbiepop naar haar beeltenis kreeg en de ontvanger van de hoogste eer die het Barbie-merk verleent. De Barbie, uitgebracht in samenwerking met het boek van Iris, was niet te koop, maar Mattel maakte ook twee "Styled by Iris Apfel" Barbiepoppen die commercieel verkrijgbaar waren.

Iris ontving de Women Together Special Award of the Year op de 12e jaarlijkse Women Together Gala gehouden in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York, op 7 juni 2016. Ze werd vergezeld door andere laureaten, waaronder Hollywood-actrice Rosario Dawson, de Punta Cana Foundation, de Loewe Foundation en anderen. Iris kreeg de prijs overhandigd door Malu Edwards Hurley, lid van de raad van bestuur van Women Together en MC van het gala-evenement.

In november 2016 ontving Iris de Women's Entrepreneurship Day Pioneer Award voor haar werk op het gebied van mode in de Verenigde Naties in New York. Iris werd geëerd als de Eight over Eighty Gala 2017 eregast van The New Jewish Home.

Iris was, met al haar uitbundigheid, flair, kralen, kleuren, dure couture en goedkope marktpullen zo'n beetje de verpersoonlijking van "schijt hebbe aan".

Als het aan mij ligt houden we de geest van Apfel levend met het nieuwe werkwoord "apfelen": lekker gek durven doen. Lekker apfelen met een gave baret bijvoorbeeld. Of apfelen met knallende oorbellen, of apfelen met een heel, heel grote bril. Zoveel mogelijkheden. Zoek er een uit die bij je past en heb "het schijt aan iedereen."

We sluiten dit artikel af met een van de meest bekende uitspraken van Iris:

Leg jezelf geen regels op, probeer juist de regels te breken. Het is beter om je gelukkig te voelen dan goedgekleed te zijn!

KORT VERHAAL

Horror of hekserij?, deel III

Inmiddels zijn we bijna een week verder, maar voor de rest is alles nog hetzelfde. Natuurlijk hebben we regelmatig een telefoontje richting garage C. gepleegd, maar steeds zonder resultaat. Men was zoekende, men wist niet waar het aan lag, men deed zijn uiterste best.

Gisteren nam ik mij voor dat ik vandaag persoonlijk naar garage C. zou gaan om een ultimatum af te dwingen. Als je binnen een week iets niet kunt vinden is de kans klein dat dat binnen een maand wel lukt. Daarnaast heb ik helemaal geen zin in een never ending story. Het is aan hen om nu echt iets te gaan regelen. Zodoende viel ik gisteravond al oefenend op een beleefde doch dringende speech in slaap.

Iets voor half acht ging de wekker. Na een druk op de knop hield het rinkelen wel op maar hoorde ik een raar geluid uit de verte. Ineens drong het tot me door dat ik helemaal geen wekker gezet had en dat het dus mijn telefoon moest zijn die ik met een klap tot zwijgen had gebracht. Nou ja, bijna dan. Aan de andere kant van de lijn bleef iemand zachtjes voortdurend hallo zeggen.

‘Met mevrouw H, van garage C. Sorry dat ik u zo vroeg stoer maar anders bent u misschien al naar uw werk. De mannen van de werkplaats zijn bijna zo ver. Eigenlijk hoeven alleen de sleutels nog maar gelezen te worden. Dus als u die zo snel mogelijk zou kunnen brengen.’

Sleutels, sleutels, hoezo sleutels, maalde het in mijn hoofd. Die heeft firma S. toch meegenomen. Staat op mijn formulier dat ik goddank bewaard heb.

Van de goed ingestudeerde, beleefde doch dringende, speech kwam niets terecht. Oh nee, het was niet dat ik mevrouw H. de huid vol schold. Juist niet. De pest met mevrouw H. is dat zij een van de weinige mensen is bij wie ik mijn vocabulaire niet ongenueanceerd zijn eigen weg kan laten gaan. Daar is ze op de eerste plaats veel te aardig voor. Op de tweede plaats is ze een van de weinige bij garage C. die er de wind goed onder heeft en de monteurs en verkopers als het nodig is van commentaar voorziet waar je als klant wat aan hebt. Op de derde en misschien wel belangrijkste plaats is zij een moeder die haar zoon door gevechten in Afghanistan verloor. Wat zijn mijn sores vergeleken bij de hare? Nee, mevrouw H. kan ik alleen maar vriendelijk te woord staan.

‘Nee, mevrouw H. ik heb geen sleutels, die zijn met het bergingsbedrijf en de auto meegegaan, inmiddels al weer zo’n dag of tien geleden.’

‘Jeetje, ook dat nog. Ga jij nog even slapen, ik ga er achter aan,’ beloofde ze. ‘Als je voor lunchtijd niets meer gehoord hebt kun je er van uitgaan dat je uiterlijk eind van de middag een telefoontje krijgt om een tijdstip af te spreken om Kaat op te halen. Welterusten nog voor even.’

Is lunchtijd twaalf uur, half een of zelfs één uur? Ik wist het niet en besloot tot half twee te wachten om voorzichtig opgelucht adem te halen, een kop koffie te zetten en een broodje te eten.

Ik durfde het haast niet meer te geloven maar voor de eerste keer zat het zelfs mee, ik hoefde niet eens tot het eind van de middag te wachten. Rond drie uur belde mevrouw H. voor de tweede keer vandaag. Bijna enthousiaster dan ik zelf. De sleutels terecht en uitgelezen, Kaat stond rijklaar. Ik met gezwinde spoed naar garage C.

‘Over het technische gedeelte kan ik je niets vertellen behalve dat de monteurs een speciaal kabeltje nodig gehad hadden voor de computer. Op de kabel waarmee auto’s normaliter uitgelezen worden reageerde Kaat niet. Meer weet ik er ook niet van,’ beantwoorde mevrouw H. in één klap al mijn vragen.

Graag had ik nog met meneer D. gesproken om te horen wat er nou precies is misgegaan, of ik zelf iets had kunnen doen om alles te voorkomen. Enig minpuntje vandaag, hij is vanmorgen met vakantie gegaan. Over anderhalve week is hij terug, en kan ik hem bellen. Dat zal ik dan ook zeker doen.

‘Oh nog even dit’, zei mevrouw H. met een big smile toen ik al bijna het terrein af reed. ‘Van de firma S. zul je hoogstwaarschijnlijk niets meer horen.’ Ik heb haar een vette knipoog gegeven.

Kaat staat weer op de oprit. Enerzijds ben ik blij, anderzijds is het beangstigend. Niet moeilijk om eerlijk te bekennen dat ik er tegen op zie morgen naar Brabant te rijden. Stel dat.....

Het vertrouwen weer terug krijgen zal ik zelf moeten doen. De beste remedie is er meteen mee beginnen. Morgen dus maar.

En..... als het aan mij ligt is dit echt de laatste aflevering.

CONTROLE OP WERKNEMERS

Wat mag wel, wat niet?

Mogen werkgevers voorwaarden stellen aan het privégebruik van e-mail, internet en zakelijke telefoon op het werk? Of mogen ze bepaalde soorten gebruik verbieden? Ja, dat kan. Maar dat moeten ze dan wel duidelijk vooraf aan hun werknemers laten weten. Bijvoorbeeld met gedragsregels of een protocol. Ook moeten werkgevers er bij het opstellen van zulke regels wel rekening mee houden dat werknemers recht hebben op een bepaalde mate van privacy op hun werk.

Mogen werkgevers dan controleren of werknemers zich aan die regels houden? Ook hier een ja, maar alleen als zij van tevoren hebben laten weten dat controles mogelijk zijn. En als zij zich houden aan de voorwaarden voor controle van werknemers. Een heimelijke (stiekeme) controle mag vrijwel nooit. Hiervoor gelden zeer strenge voorwaarden.

Werkgevers die geen richtlijnen opstellen voor privégebruik van communicatiemiddelen, kunnen privégebruik niet helemaal verbieden. Werknemers hebben recht op een bepaalde mate van privacy op hun werk. Maar zij moeten daarbij natuurlijk wel maat houden. En ook bijvoorbeeld geen ongepaste of illegale inhoud bekijken op internet.

Mogen werkgevers de mail van werknemers checken als die langere tijd afwezig zijn, bijvoorbeeld door vakantie of ziekte? Ja, ook dat mag. Maar de werkgever moet daarbij wel privémail van de werknemer zoveel mogelijk ontzien. Blijkt bijvoorbeeld uit de titel van een bericht dat een e-mail persoonlijk is, dan mag de werkgever dat bericht niet lezen.

Dat het in de praktijk niet altijd zo gaat kun je lezen in het volgende verhaal van Diny (24).

In welke mate ga je op in het werk dat je doet. Als je in een flow zit, wil dat zeggen dat je heel geconcentreerd en geïnspireerd aan het werk bent, waarbij je tijd, jezelf en je omgeving vergeet. Hierbij gaat het om een fysieke of intellectuele bezigheid die passend is bij jouw vaardigheden en die het uiterste van je vraagt. Na afloop zorgt dit voor een heel gelukkig en voldaan gevoel.

In mijn vorige baan heb ik iets vervelends meegemaakt. Inmiddels heb ik een andere baan, maar het houdt me nog wel bezig. Vooral omdat ik me afvraag of ik nou fout zat of mijn baas.

Het was de eerste baan na mijn studie. Ik moest erg wennen aan de overgang naar het werkende leven. Maar de collega's waren aardig en ik voelde me op mijn gemak. De sfeer was informeel en we gingen regelmatig borrelen met z'n allen. Dat vond ik heel fijn, want thuis was het niet bepaald gezellig. Ik woonde samen met mijn toenmalige vriendin, maar we hadden veel problemen.

OVER WERKGELUK

Hoe haal je het beste uit jezelf op je werk?

Mijn familie en vrienden waren bezorgd over me. Daarom stuurde ik af en toe een mailtje. Dat deed ik vanaf mijn werkmail. Want op kantoor voelde ik me vrijer dan thuis. En ik wilde niet dat mijn vriendin appjes op mijn telefoon zou zien of zoiets. Daarom leek het me veiliger om vanaf mijn werk het contact te onderhouden met mijn familie en vrienden.

Ik dacht er verder niet over na, totdat mijn baas mij ineens aan het einde van een werkdag groette met "hakuna matata". Goh, wat toevallig, dacht ik. Ik had dat ook voor de grap als afsluiting in een mailtje aan een vriend gebruikt. En zo waren er meer voorbeelden. Tot ik in de gaten kreeg dat het geen toeval was. Mijn baas las al weken alles wat ik via mijn werkmail deelde met familie en vrienden, dat kon echt niet anders.

Het was echt een nare periode voor me thuis, dus ik deelde mijn verdriet, mijn angsten en mijn problemen met mijn relatie. Dat las mijn baas dus stiekem allemaal mee. Terwijl hij aan zijn bureau vlakbij mij zat. Hij had me erop kunnen aanspreken, ik had het graag gehoord als ik iets deed wat eigenlijk not done was. Maar nu bleef het zo in het midden. Ik wist echt niet wat ik ermee aan moest.

Niet veel later kwam de breuk met mijn vriendin. Dat was voor mij het punt om te doen wat ik altijd al wilde: reizen. Ik nam ontslag en vertrok. In m'n eentje. Het was zó fantastisch, de beste zet die je maar kunt bedenken. Terug in Nederland vond ik vrij snel een nieuwe baan. Ik heb nu geen relatiegedoe meer om over te mailen, gelukkig. Maar als ik terugdenk aan mijn vorige baan... ik vind het nogal wat dat mijn baas al die persoonlijke dingen heeft gelezen. Ik heb een en ander opgezocht en weet nu dat dat niet zomaar mag. Voor mij is het te laat, maar misschien heeft iemand anders iets aan mijn verhaal.

de ochtend valt
veel bruusker dan
de avond vaak
met al zijn licht
en haast en zijn
geluiden de ochtend

valt veel bruusker
dan de nacht

mjp

Fotogedicht: Johanna M. Pas

Komma

hier had moeten staan
wat we verzaakten
wat achterbleef in onze monden
had moeten staan wat we
niet zeiden maar wel dachten
dat we wisten van elkaar
wat we onzegbaar vonden .

Johanna M. Pas

Stilte

Ik wilde schuilen
in het oog van de orkaan
en dan mijn handen losjes
op het stuur en alles
om me heen

Verloren

Johanna M. Pas

VOOR JOU GEZIEN

Films die boeiden!

Eldorado: alles wat de nazi's haten

Het verhaal begint 100 jaar geleden in Berlijn, in een tijd die eerlijk gezegd niet ver verwijderd is van vandaag. De stad was de thuisbasis van ongeveer honderd verschillende queer-hotspots waar mensen van alle oriëntaties en genderuitdrukkingen niet alleen de vrijheid hadden om zichzelf te zijn, maar ook om feest te vieren. Terwijl wetenschappers en sociaal archeologen over dit moment praten, ervaren tientallen acteurs de vreugde deze culturele beweging tot leven te brengen.

De seksuele bevrijding van Berlijn strekte zich uit tot buiten de muren van Eldorado en omvatte ook het Instituut voor Seksueel Onderzoek van Magnus Hirschfeld. Het Instituut bood kennis, medische zorg en veiligheid aan de queergemeenschap, vooral de actieve transgemeenschap van de stad. Als dit je allemaal niet bekend in de oren klinkt, komt dat door wat er in de jaren dertig gebeurde.

Hitlers fascistische partij kwam aan de macht. De Eldorado werd gesloten kort voor Hitler reichskanselier werd. Het werd daarna gebruikt voor Hitler-propaganda. Het instituut van Magnus Hirschfeld werd bestormd en alle aanwezige dossiers en zo'n 20.000 boeken werden vernield. Van het pand bleef weinig over. Ook van het werk van Magnus Hirschfeld bleef heel weinig over. Hij was zelf in Parijs. Zijn werkneemster Dorchon Richter overleefde de bestorming niet. Daar waar het instituut gestaan had vond vier dagen later de nationale boekverbranding plaats. Ook een borstbeeld van Magnus Hirschfeld werd in de vlammen geworpen.

Niet alleen Eldorado werd gesloten, ook alle andere homo-locaties in Berlijn. Toen Duitsland ten prooi viel aan het fascisme, werden zijn vreemde burgers steeds meer het doelwit, gecontroleerd en vermoord, dit alles culmineerde in de gruwelijke gebeurtenissen van de Tweede Wereldoorlog. Maar tussen de gevechten door overleefde de queer-liefde. En Eldorado heeft ook genoeg liefdesverhalen te vertellen.

Aan welke films zal het je doen denken? Het romantische deel van de film, vooral de focus op tennisser Gottfried von Cramm wiens vreemde relatie hem tot doelwit maakte voor de nazi's, zorgt ervoor dat dit aanvoelt als een intenser familielid van Netflix's *A Secret Love*.

Prestaties die het bekijken waard zijn: De artiesten in elke re-enactmentscène zijn echt fantastisch, zelfs degenen die niet iemand spelen met een duidelijke historische tegenhanger. Ze hebben allemaal een innerlijk leven, en het voelt echt alsof je naar een feestmontage kijkt in een aflevering van *Pose*.

(De legendes, iconen en felle 'huismoeders' van de ondergrondse ball-cultuur in New York, een beweging die in de jaren 80 bekend werd.) Je moet ook absoluut dol zijn op Walter Arlen, een overlevende van nazi-Duitsland die naar Amerika kwam, als componist begon te werken en sinds 1959 met dezelfde man samenwerkt. (Arlen overleed op 103-jarige leeftijd in 2023.)

Gedenkwaardige dialoog: de laatste regel van het document, over: wat overblijft uit de halcyon van de jaren twintig: "Geen namen. Geen geheugen. Niets." Deze zin wordt uitgesproken over een montage van mugshots van onbekende queermensen die waarschijnlijk zijn gearresteerd toen de fascistische regering het queer-zijn illegaal maakte.

Eldorado: Everything the Nazis Hate is weer een documentaire over de Tweede Wereldoorlog, maar de focus ligt op een onderbelicht aspect van het tijdperk. Het is ook begrijpelijk waarom deze verhalen niet algemeen bekend zijn, aangezien de hardnekkigheid van anti-queerwetten in Duitsland na de Tweede Wereldoorlog het voor overlevenden onmogelijk maakte om eerlijk over hun ervaringen te spreken. Wat we in Eldorado hebben zijn een handvol verhalen die bewaard zijn gebleven: de relatie van Gottfried von Cramm met de joodse acteur Manasse Herbst; de kameraadschap werd kameraadschap tussen Toni Ebel en Charlotte Charlaque, twee van de eerste transvrouwen die een genderbevestigende operatie ondergingen; en Walter Arlen's zomerse affaires met zijn jeugdvriend, liefkozend Lumpi genoemd.

Eldorado graaft ook, bij wijze van frequente bezoeker en nazileider Ernst Röhm, in de verdomde en laffe hypocrisie binnen de nazipartij. Homoseksuelen als Röhm konden in de jaren twintig feesten in Eldorado en hij verwachtte dat hij de strenge, anti-queer vijandelijkheden zou overleven die inherent waren aan het nazi-ethos, alleen maar omdat hij goede vrienden was met Hitler. De documentaire onderzoekt Röhm vanuit een vreemd perspectief door brieven te lezen die hij schreef waarin hij zijn homoseksuele 'trots' verkondigt en door de openlijk homo-erotische sfeer van zijn paramilitaire vleugel te ontleden. Door Röhm's egoïstische, fascistische, hypocriete en grimmige verhaal naast alle bovenstaande romantiek te plaatsen, stelt Eldorado een complexere puzzel samen uit de historische stukjes die uit deze tijd zijn overgebleven

Over het geheel genomen ziet de documentaire er geweldig uit en de verstrekte informatie krijgt de juiste hoeveelheid emotioneel gewicht. Het is duidelijk dat al deze mensen meer hebben ervaren dan alleen de totale wanhoop en het trauma dat we zo gewend zijn te zien in documenten over de homo-geschiedenis. De enige keer dat de film tekortschiet, is wanneer hij zijn zeer specifieke focus uit het oog verliest. Er zijn zoveel verhalen over de Tweede Wereldoorlog dat je gemakkelijk kunt uitsluiten zodra Eldorado een minuutje weggaat zonder over iets homoseksueels te praten. Je wilt niet dat een film met zo'n duidelijk doel generiek overkomt, zelfs niet voor een moment.

Gelukkig zijn die momenten zeldzaam in Eldorado. In plaats daarvan slaagt de documentaire erin deze bijna verloren verhalen te behouden en laat het de LHBTI+-gemeenschap een nieuw historisch toevluchtsoord aan onze canon toevoegen. Lang leve Eldorado.

Prachtige documentaire! Nu te zien op Netflix.

[Bekijk hier de trailer.](#)

VOOR JOU GEZIEN

Films die boeiden!

Georgie Stone is een Australische actrice en schrijfster uit Melbourne die vooral bekend staat om haar rol als pleitbezorger voor transgenderrechten. De 23-jarige Georgie werd geboren op 20 mei 2000 heeft een tweelingbroer genaamd Harry en werd in 2011 op tienjarige leeftijd de jongste persoon in Australië die op tienjarige leeftijd hormoonblokkers kreeg.

In 2015 begon ze met hormoonsubstitutie therapie en is nu een van de meest zichtbare transgenders in Australië.

In deze 29 minuten durende documentaire maken we kennis Georgie Stone. Ze is een Australische transgender tiener die niet zelf over haar lichaam kan beschikken. De documentaire beslaat negentien jaar van haar leven. Het zijn herinneringen uit haar jeugd, ze wist al vroeg dat ze eigenlijk een meisje was. Ze kwam samen met haar tweelingbroer ter wereld. Haar ouders hebben haar altijd geaccepteerd zoals ze was en stonden tweehonderd procent achter haar. Georgie helpt wetten te ver-

anderen en vindt haar eigen weg naar volwassenheid.

In deze documentaire vertelt Georgie Stone hoe ze van kind opgroeide tot tieneractiviste. Ze blikt terug op haar leven en haar historische gevecht voor transgenderrechten. Een ontroerende documentaire.

Georgie Stone schreef geschiedenis toen ze als eerste transgendermeisje ooit verscheen in de populaire Australische televisieserie Neighbours.

Maar ze haalde ook de krantenkoppen als de jongste persoon in Australië die hormoonblokkers kreeg en heeft sindsdien de transrechten voor kinderen over de hele wereld veranderd .

Nu te zien op Netflix.

[Bekijk hier de trailer.](#)

Feeën & Feeksen

fantasiekleding op maat gemaakt

Beekstraat 3
7311 LD Apeldoorn

055-5336606

www.feeenenfeeksen.nl

Gun jezelf een mooi sierraad!
Gun vrouwen in Nairobi een beter leven!

Ga voor unieke en handgemaakte kettingen
en armbanden naar www.har-am-bee.com

Een project voor HIV-positive vrouwen in
Kenia

TRAVEL
women

Lesbisch Archief Nijmegen

Festival Oude muziek Utrecht

Wanita heeft het druk. Waarmee dan zoal? Met het schrijven en inspreken voor haar twee websites. Met het onderhouden van allerlei sociale contacten. En ... vooral met één van die sociale contacten die de laatste tijd nogal verwaarloosd is. Vriendin Veronica, Veronica Hazevoet! Door de vermaledijde coronaperikelen is dat contact, net als andere contacten, een beetje in de versukkeling geraakt. Daar moet verandering in komen! Dus Wanita stelt alles in het werk om een afspraak te maken met Veronica.

Wanita bedenkt een plan om de zo gewenste vriendschap weer nieuw leven in te blazen. Om te beginnen is een nieuwe afspraak het eerste wat er moet gebeuren. De agenda wordt geraadpleegd, Veronica wordt gemaïld en gelukkig kunnen de twee vriendinnen vrij snel een datum vastprikken om een lekkere lunch af te spreken. Utrecht wordt de plek waar de samenkomst wordt gepland.

Afgesproken hebben ze bij het station van Utrecht en dan, na een emotioneel weerziensritueel, op zoek naar een restaurant. Een restaurant in een van de werfkelders in Utrecht wordt het. En het

wordt één van de uitzonderlijke dagen in dit voorjaar waar je heerlijk kunt buiten zitten op het terras. Na uitgebreid alles over beider levens- en liefdesomstandigheden aan elkaar medegedeeld te hebben onder het genot van heerlijke koffie gaan ze maar eens een verrassende lunch uitzoeken. En dat niet alleen, daar hoort een glaasje wit bij.

De gespreksonderwerpen dienen zich vervolgens natuurlijk meteen aan. De zwartgallige politieke omstandigheden van de laatste tijd zijn als eersten aan de beurt. Al enige maanden zijn er vier partijen met elkaar in gesprek, waarvan er één als rechts-radicaal en/of extreem-rechts te boek staat. Dat is een mijlpaal die Nederland bereikt heeft waar Wanita en Veronica beiden heel erg van geschrokken zijn en het is op dat moment nog niet duidelijk waar dat op gaat uitdraaien.

Dan een ander onderwerp. Jaren geleden, in de begintijd van hun vriendschap bezochten de twee vriendinnen enkele malen het 'Festival oude muziek' dat al vanaf 1982 in Utrecht wordt gehouden. Dat festival bestaat nog steeds en Wanita zou dolgraag in 2024 weer eens een of meer van de concerten willen gaan bezoeken. Zou Veronica daar óók open voor staan vraagt ze. Daar hoeft Veronica gelukkig niet al te lang over na te denken. Wanita, die haar tablet heeft meegenomen, om even de krant te lezen in de trein, zoekt meteen de site van het festival op en ja hoor, het programma van de komende zomer staat er al op. Dat neemt wel even de tijd om al die prachtige aankondigingen van al de concerten te lezen, dus alle ruimte voor nog een glaasje wit. Na een halfuurtje hebben de dames het programma allebei zo'n beetje doorgenomen en gaan er keuzes gemaakt worden. Het besluit is genomen om op één dag een middag- en een avondconcert te gaan bezoeken, dus dat vergt nog minstens een half uur tot de keuze gemaakt is. Daar gaat nog één glaasje wit tegenaan. Wanita gaat alles thuis in orde maken en voor deze keer is de ontmoeting ten einde. Maar door dit plan om het Festival te gaan bezoeken zullen ze elkaar over niet al te lange tijd weer zien.

Tijd om naar huis te gaan. Nog even gezellig samen naar het station lopen, het enorme Hoog Catharijne doorkruisen en dan gaat ieder weer haars weegs.

VOOR JOU BELUISTERD

Florence Foster Jenkins

The Flora Foster Jenkins Story, over een vrouw die niet kon zingen, maar wel optrad in Carnegie Hall

Florence Foster Jenkins werd op 19 juli 1868 geboren als Narcissa Florence Foster. Ze was een Amerikaanse amateur- sopraan die bekend werd en bespot werd vanwege haar flamboyante prestatiekostuums en met name slechte zangvaardigheid. Ze werd "de slechtste operazangeres ter wereld" genoemd.

Ondanks, of misschien wel dankzij, haar technische incompetentie werd ze in de jaren twintig, dertig en veertig een prominent muzikaal kampcultfiguur in New York City. Cole Porter, Gian Carlo Menotti, Lily Pons, Sir Thomas Beecham en andere beroemdheden werden tot haar fans gerekend. Enrico Caruso naar verluidt "beschouwde haar met genegenheid en respect".

De dichter William Meredith schreef dat een Jenkins-recital "nooit bepaald een esthetische ervaring was, of alleen in de mate dat een vroege christen onder de leeuwen een esthetische ervaring opleverde; het was voornamelijk immolair, en Madame Jenkins werd uiteindelijk altijd opgegeten."

Narcissa Florence Foster werd geboren op 19 juli 1868 in Wilkes-Barre, Pennsylvania, de dochter van Charles Dorrance Foster, een advocaat en telg uit een rijke grondbezittende familie in Pennsylvania, en Mary Jane Hoagland Foster. Haar enige jongere zus, genaamd Lillian, stierf in 1883 op achtjarige leeftijd aan difterie.

Flora zei dat haar interesse in publieke optredens begon toen ze zeven jaar oud was. Als pianiste trad ze op in gezelschapsfuncties als "Little Miss Foster", en gaf ze een recital in het Witte Huis tijdens de regering van Rutherford B. Hayes.

Nadat ze haar middelbare school had afgerond, werd haar hoop om muziek te studeren in Europa de bodem ingeslagen toen haar vader toestemming en financiering weigerde.

Flora bezocht daarom van september 1881 tot maart 1882 het Moravian Seminary for Young Ladies in Bethlehem, Pennsylvania. Kort na 16.00 uur op dinsdag 20 december 1881 zong Flora een vocaal duet van "Two Merry Alpine Maids" als onderdeel van de jaarlijkse kerstdienst. Dit specifieke nummer, gecomponeerd door Stephen Glover, werd door de London's Musical Herald beschreven als "een homoduet, met jodel en la la passages". In iets minder dan een jaar aan het Bethlehem Female Seminary, heeft Florence Foster een vermogen betaald voor muziekonderwijs en bladmuziek. De interesse in muziek blijkt verder uit haar aankoop van gezangboeken. Daarnaast kocht ze boeken over mythologie, elementaire algebra, retoriek en geschiedenis. Flora studeerde nooit af aan het Bethlehem Female Seminary.

Op 11 juli 1883, tien dagen na de begrafenis van haar zus, en acht dagen voor haar vijftiende verjaardag, trouwde Flora in Philadelphia met Dr. Francis Thornton Jenkins, een arts die zestien jaar ouder was dan zij. Het jaar daarop beëindigde ze, nadat ze hoorde dat ze van haar man syfilis had opgelopen, hun relatie en sprak naar verluidt nooit meer over hem. Jaren later beweerde ze op 24 maart 1902 een echtscheidingsvonnis te hebben gekregen, hoewel er geen documentatie van een dergelijke uitspraak is gevonden. Ze behield de achternaam Jenkins voor de rest van haar leven.

Florence Foster Jenkins woonde in The Newport, gebouwd in 1897 in Philadelphia aan Spruce Street. De luxueuze hoogbouw van negen verdiepingen is nog steeds in gebruik.

VOOR JOU BELUISTERD

Florence Foster Jenkins

Nadat een armblessure een einde maakte aan haar ambities als pianiste, gaf Flora pianolessen in Philadelphia om in haar levensonderhoud te voorzien, maar rond 1900 verhuisde ze met haar moeder naar New York City. In 1909, begin veertig, ontmoette Flora een 33-jarige Britse acteur genaamd St. Clair Bayfield; ze begonnen een vaag gedefinieerde samenlevingsrelatie die de rest van haar leven voortduurde. Na de dood van haar vader later dat jaar, werd Flora de begunstigde van een aanzienlijke erfenis en besloot ze haar muzikale carrière als zangeres te hervatten met Bayfield als haar manager. Ze begon zanglessen te volgen en verdiepte zich in de rijke samenleving van New York City, door lid te worden van tientallen sociale clubs. Als "muziekvoorzitter" van veel van deze organisaties begon ze weelderige tableaux vivants te produceren, populair in de hogere sociale kringen van die tijd. In elk van deze producties wierp Flora zichzelf op als de hoofdpersoon in het laatste tafereel, terwijl ze een uitgebreid kostuum naar haar eigen ontwerp droeg. Op een veel heruitgegeven foto poseert Flora in een kostuum, compleet met engelenvleugels, van haar tableau geïnspireerd op het schilderij *Stephen Foster and the Angel of Inspiration* van Howard Chandler Christy.

Flora begon in 1912, toen ze 44 jaar oud was, met het geven van privéangrecitals. In 1917 werd ze oprichter en president Soprano Hostess van haar eigen sociale organisatie, de Verdi Club. Het ledental groeide snel tot meer dan vierhonderd, ereleden waren onder meer Enrico Caruso en Geraldine Farrar. Toen de moeder van Flora in 1930 stierf, kwamen er nog meer extra financiële middelen beschikbaar voor de uitbreiding en promotie van haar zangcarrière.

Volgens gepubliceerde recensies en andere hedendaagse verslagen vertaalde Flora's vaardigheid op de piano zich niet goed in haar zang. Er wordt beschreven dat ze grote moeite heeft met basale vocale vaardigheden als toonhoogte, ritme en aanhoudende noten en frasen. Op opnames is te horen hoe haar begeleider Cosmé McMoon aanpassingen maakt om haar constante tempovariaties en ritmische fouten te compenseren, maar hij kon weinig doen om haar onnauwkeurige intonatie te verbergen. Ze zong voortdurend plat, soms aanzienlijk. Haar dictie was eveneens onder de maat, vooral bij teksten in vreemde talen.

De moeilijke opera-aria's die Flora koos om uit te voeren, allemaal ver buiten haar technische bekwaamheid en stembereik, dienden alleen maar om deze tekortkomingen te benadrukken. Het was verbazingwekkend dat ze zelfs maar probeerde die muziek te zingen. De opera-impresario Ira Siff, die haar "de anti-Callas" noemde, zei: 'Jenkins was buitengewoon slecht, zo slecht dat het een behoorlijk goede theateravond opleverde. Ze zeggen dat Cole Porter zijn stok en zichzelf moest knijpen om niet hardop te lachen als ze zong Zo slecht was ze. Niettemin miste Porter zelden een recital.'

De vraag of 'Lady Florence', zoals ze graag werd genoemd en vaak haar handtekeningen zette, meedeed aan de grap, of oprecht geloofde dat ze vocaal talent had, blijft een punt van discussie. Aan de ene kant vergeleek ze zichzelf met de beroemde sopranen Frieda Hempel en Luisa Tetrazzini en leek ze zich niet bewust van het overvloedige gelach van het publiek tijdens haar optredens. Haar trouwe vrienden probeerden het gelach te verhullen met gejuich en applaus, ze beschreven haar techniek vaak in "opzettelijk dubbelzinnige" termen aan nieuwsgierige onderzoekers. Bijvoorbeeld: "haar zang op zijn best suggereert de onbelemmerde duik van een grote vogel".

VOOR JOU BELUISTERD

Florence Foster Jenkins

Gunstige artikelen en flauwe recensies, gepubliceerd in gespecialiseerde muziekpublicaties zoals *The Musical Courier*, zijn hoogstwaarschijnlijk door haar vrienden of haarzelf geschreven. 'Ik zou zeggen dat ze misschien niet wist hoe slecht ze zong', zei mezzosopraan Marilyn Horne. 'We kunnen onszelf niet horen zoals anderen ons horen.' Zenuwbeschadiging als gevolg van syfilis en de behandeling ervan kan haar gehoor ook fysiek hebben aangetast.

Aan de andere kant weigerde Flora haar optredens open te stellen voor het grote publiek en was ze zich duidelijk bewust van haar tegenstanders. 'Mensen zeggen misschien dat ik niet kan zingen', zei ze ooit tegen een vriendin, 'maar niemand kan ooit zeggen dat ik niet heb gezongen.' Ze ontsloeg haar oorspronkelijke begeleider, Edwin McArthur, nadat ze hem tijdens een optreden betrapte op het geven van een "veelbetekenende glimlach" aan haar publiek. Ze deed er alles aan om de toegang te controleren tot haar privérecitals, die plaatsvonden in haar appartement, in kleine clubs, en elk jaar in oktober op de jaarlijkse "Ball of the Silver Skylarks" van de Verdi Club in de Grand Ballroom van het Ritz-Carlton Hotel. De deelname was, uitsluitend op persoonlijke uitnodiging, beperkt tot haar trouwe clubvrouwen en een select aantal anderen. Flora zorgde zelf voor de distributie van de felbegeerde kaartjes, waarbij ze zorgvuldig vreemden, met name muziekcritici, uitsloot.

Ondanks haar zorgvuldige pogingen om haar zang te isoleren van publieke bekendheid, bevorderde een overwicht van de toenmalige mening de opvatting dat Jenkins' zelfbedrog oprecht was. In die tijd begon Frank Sinatra te zingen, en de tieners vielen flauw tijdens zijn aantekeningen en geschreeuw. Dus Flora dacht dat ze hetzelfde soort effect produceerde. Zoals een anonieme schrijver van overlijdensberichten het later verwoordde: "Haar oren, geschoold in voortdurende introversie, hoorden alleen de stralende tonen die nooit naar buiten kwamen om de vrolijkheid van haar publiek te onderdrukken."

Haar recitals bevatten aria's uit het standaard operarepertoire van Mozart, Verdi en Johann Strauss alsmede liederen van Brahms en Valverde. Daarnaast liedjes gecomponeerd door haarzelf en McMoon. Net als in haar tableaux vulde ze haar uitvoeringen aan met uitgebreide kostuums van haar eigen ontwerp, vaak met vleugels, klatergoud en bloemen. Ze speelde "Clavelitos", verkleed als Carmen, compleet met castagnetten en een rieten mand met bloemen, klikte op de castagnetten en gooide de bloemen een voor een. Toen ze geen bloemen meer had, gooide ze ook de mand en daarna de castagnetten. Haar fans, die zich ervan bewust waren dat 'Clavelitos' haar favoriete liedje was, eisten gewoonlijk een toegift, wat haar ertoe aanzette McMoon het publiek in te sturen om bloemen, mandjes en castagnetten op te halen, zodat ze het nummer opnieuw kon zingen.

Toen een taxi waarin ze reed een keer met een andere auto in botsing kwam, uitte Flora een hoge schreeuw. Toen ze thuiskwam, ging ze onmiddellijk naar haar piano en bevestigde, althans tegen zichzelf, dat de noot die ze had geschreeuwd de legendarische F boven de hoge C was, een toonhoogte die ze nog nooit eerder had kunnen bereiken. Dolgelukkig weigerde ze aangifte te doen tegen een van de betrokken partijen en stuurde ze de taxichauffeur zelfs een doos dure sigaren.

Op 76-jarige leeftijd gaf Flora uiteindelijk toe aan de publieke vraag en boekte ze Carnegie Hall voor een optreden met algemene toelating dat plaatsvond op 25 oktober 1944. Kaartjes voor het evenement waren weken van tevoren uitverkocht, de vraag was zo groot dat naar schatting tweeduizend mensen werden afgewezen bij de deur van de zaal met achtentwintighonderd zitplaatsen. Talloze beroemdheden waren aanwezig.

VOOR JOU BELUISTERD

Florence Foster Jenkins

Omdat Flora voor het eerst geen controle meer had over de kaartverkoop, konden spotters en critici niet langer op afstand worden gehouden. De kranten van de volgende ochtend stonden vol met vernietigende, sarcastische recensies die Flora verwoestten. "Mevrouw Jenkins heeft een geweldige stem", schreef de New York Sun- criticus. "In feite kan ze alles zingen behalve noten. Veel van haar zang ontbrak hopeloos in een schijn van toonhoogte, maar hoe verder een noot van de juiste hoogte was, hoe meer het publiek lachte en applaudisseerde." De New York Post was zelfs nog minder liefdadig: "Lady Florence heeft zich gisteravond overgegeven aan een van de vreemdste massagrappen die New York ooit heeft gezien."

Vijf dagen na het concert kreeg Flora een hartaanval tijdens het winkelen in de muzikwinkler van G. Schirmer, en stierf een maand later, op 26 november 1944, in haar residentie in Manhattan, Hotel Seymour. Ze werd naast haar vader begraven in het Foster-mausoleum, Hollenback Cemetery, Wilkes-Barre, Pennsylvania.

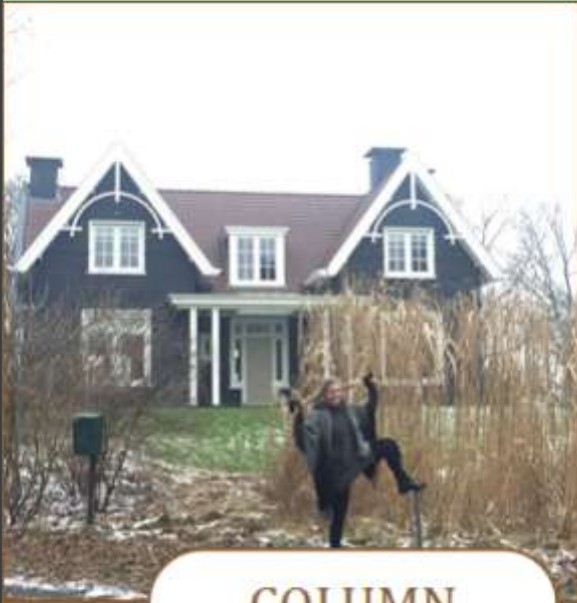
De enige professionele audio-opnamen van Flora bestaan uit negen selecties op vijf 78- toerenplaten (Melotone Recording Studio, New York City, 1941-1944), geproduceerd door Flora, op haar kosten en verkocht aan haar vrienden.

Flora gaf opdracht om haar optredens te filmen tijdens het kenmerkende jaarlijkse evenement van de Verdi Club, de "Ball of the Silver Skylarks", dat elk jaar in oktober in het Ritz Carlton Hotel wordt gehouden. Men dacht dat ze allemaal verloren waren totdat in 2009 kopieën van de films van 1934 tot en met 1939 en 1941 werden ontdekt. Jenkins-historicus Donald Collup heeft plannen aangekondigd om fragmenten uit haar gefilmde optredens in een komende documentaire te vertonen.

Als je de moed hebt beluister dan [Queen of the Night by Mozart door Florence Foster Jenkins](#) en oordeel zelf.

The Story of Florence Foster Jenkins is nu te zien op Netflix.

COLUMN

Villa Kakelbont

Muzikale genen, of muzikale verzamelwoede?

Als je hier in huis rondloopt zou je denken dat wij van het zeer muzikale soort zijn. Een rek met basgitaar, elektrische gitaar en Spaanse gitaar. Een mini-gitaartje, namelijk een ukelele. Twee blokfluiten (bijna antiek), een uit de kluiten gewassen accordeon en ook nog een keyboard. En in de schuur nog een zingende zaag.

Ooit, als kind, ging ik huppelend met mijn blokfluit in een mooie, door mijn moeder genaaide hoes (met naast het vakje voor de blokfluit een vakje voor het schoonmaakborsteltje) naar de muziekschool. Ik was nog op een leeftijd dat het leren van muzieknoten geen probleem was. Toch is men er niet in geslaagd om van mij een virtuoos muzikant te maken. Ik denk dat het huppelen is overgegaan in gewoon lopen, later slenteren en waarschijnlijk hebben mijn ouders mij het laatste jaar moeten slepen. Nu heb ik er wel eens spijt van dat ik niet beter mijn best heb gedaan want ik ben echt super jaloers op iedereen die een muziekinstrument kan bespelen.

Op mijn veertigste heb ik nog een poging gedaan om accordeon te gaan spelen. Ondanks dat ik een hele leuke 'juf' had, bleek het lezen van noten op deze leeftijd alles behalve mee te vallen. Toen ik ook nog eens (tijdens de Gayparade op de boot van Groep7152) mijn bovenarm brak met een ondoordachte actie hing ik mijn accordeon aan de wilgen.

Mijn kinderen houden ook allemaal erg van muziek, ware het niet dat we het dan voornamelijk hebben over zingen. Dat kunnen we als de beste, zeker met z'n allen. Zo slecht als we zijn in muzieknoten lezen, zo goed zijn we in het onthouden van teksten. Nederlands, Engels, Duits, zelfs Frans en Spaans (alhoewel er geen Fransman of Spanjaard zal zijn die verstaat wat wij zingen), het maakt niet uit, we blèren uit volle borst mee! Al moeten we twee extra rondjes over de rotonde, we stoppen niet eerder met rijden totdat het liedje uit is.

Toch zijn mijn, zij het niet zo ontwikkelde genen, uiteindelijk bij mijn jongste kind nog ergens boven komen drijven. Dat rek met die drie gitaren staat op zijn kamer. En zo weinig als hij op zijn 8ste oefende, zoveel plezier heeft hij er nu in. Zeer regelmatig wordt mijn woonkamer omgebouwd tot muziekstudio en zit hij met twee vrienden te 'jammen', zoals ze dat geloof ik noemen. En het klinkt nog leuk ook. Ik heb al gevraagd of ze nog een zangeres nodig hebben, daar denken ze nu al twee jaar over na.

De nieuwste aanwinst van zoonlief is een elektrisch drumstel. Je vraagt je af hoe het kan, een elektrisch drumstel. Hoe werkt dat? Ik ben er nog niet helemaal achter. Je hebt geen trommels maar een soort schotels met een strak gespannen net er over. En de 'deksels' zijn van een soort rubber. Met een versterker en een koptelefoon klinkt het vast heel echt, maar dat kan ik (gelukkig) niet horen. Ik hoop dat dat ook voor de burens geldt, anders staan die binnenkort voor de deur.

Maar toch heb ook ik de hoop nog niet opgegeven. Een ongekende concertpianist of virtuoos accordeonist zal ik niet meer worden, maar een beetje 'Annelies van der Pies' op de ukelele moet toch haalbaar zijn?

Zodat onze verzamelwoede toch niet alleen een genenkwestie is, maar er ergens diep van binnen toch ook nog wel wat talent aanwezig blijkt te zijn?

Aafke Vlaanderen Oldenzeel

DE VROUW IN DE KUNST

Sylvie Fleury

Sylvie Fleury werd in 1961 geboren in Genève. Ze is bekend als pop-artiest, die beelden en installaties maakt, foto's en video's en mixed media. Na de middelbare school werd ze door haar ouders naar New York gestuurd, om daar als au pair te werken. Ze ontmoette een groep studenten die aan korte kunstfilms werkten. Daarna ging ze fotografie studeren.

Na een reis naar India keerde ze terug naar Genève en werkte er voor het Rode Kruis. Onder pseudoniem (Silda Brown) verzamelde ze voorwerpen die waren gemarkeerd met een rood kruis. Ze transformeerde haar appartement tot een tandarts kabinet. In 1990 ontmoette ze de performancekunstenaar John Armleder en werd zijn assistent. Met hem en zijn zoon Stéphane richtte Sylvie in 2004 het platenlabel Villa Magica Records op, dat lp's en cd's van henzelf en Rockenstaub produceerde.

Haar objecten en ander werk hebben veelal sentimentele en esthetische banden met de consumentencultuur, maar ook met gender gerelateerde en fetisjistische linken met gebruiksvoorwerpen en de kunstgeschiedenis. Zo bestaat Shopping Bags (1990) uit een serie tassen waarvan de inhoud onzichtbaar is. Haar werk balanceert op het snijvlak van kunst en mode.

Dit voorjaar presenteert Kunsthall Rotterdam een groots overzicht van de Zwitserse kunstenaar Sylvie Fleury. Haar provocerende installaties, sculpturen, readymades en schilderijen zijn voor het eerst in Nederland te zien. Op speelse wijze stelt Sylvie genderstereotypen aan de kaak. Ze maakt gebruik van moderne reclamestrategieën zoals aandachtstreckende slogans, felgekleurde neonlichten en verleidelijke presentaties, waarmee ze de grenzen tussen hedendaagse kunst en het consumentisme verkent. Met elementen uit de mode- en filmwereld, popcultuur, autosport en kunstgeschiedenis creëert Sylvie keer op keer onverwachte nieuwe verhalen, altijd met een flinke dosis humor en eigenzinnigheid!

Sylvie Fleury breekt in de jaren negentig door met haar ironische presentaties van glamour, mode en lifestyle. Ze volgt de laatste trends, leest trouw de grote modetijdschriften en mist geen enkele coutureshow in Parijs. In haar werk reageert ze als fashion victim op de overweldigende invloed van de mode-industrie door elementen uit die wereld tot kunst te verheffen. In de tentoonstelling be-geef je je tussen designer artikelen, Vogue covers en neoninstallaties met kreten zoals "Champagne & Limousines". Door luxegoederen inclusief hun verleidelijke verkoopstrategieën in een andere context te plaatsen, maakt Sylvie ons bewust van de overeenkomsten tussen de consumentenmaatschappij en de kunstwereld.

Foto's van boven naar beneden:

Cristal Custom Commando
Winkeldieven van Venus

Met levendige kleuren, opvallende materialen en verrassende tegenstellingen maakt Sylvie de genderstereotypen en onrealistische schoonheidsidealen binnen onze maatschappij zichtbaar. Ze laat zien welke verwachtingen we opleggen aan het uiterlijk en gedrag van een vrouw, en wat daar allemaal bij komt kijken. Tot de tentoonstelling behoren vintage aerobicsvideo's van Jane Fonda en een Gucci yogamat. Ook make-up speelt een belangrijke rol in haar werk: zo maakt Sylvie onder meer levensgrote oogschadupaletten, die zonder bijbehorend kwastje of zichtbaar logo iets weg hebben van abstracte schilderijen.

Verwoesting is een terugkerend fenomeen in Sylvie's werk: ze maakt diverse objecten uit de modewereld en popcultuur bewust kapot om ze te bevrijden van genderclichés. "Soms hoeft je alleen maar over het oppervlak te krabben, andere keren moet je het in stukken blazen", aldus de zelfbenoemde punk feminist in disguise. Dit doet ze letterlijk in een video-installatie waarin een groep vrouwen, waaronder zichzelf, het vuur opent op 22 iconische Chanteltassen. Bovendien zet Sylvie stereotypische vrouwelijke producten om tot wapens, zoals een bronzen afgietsel van een pistoolvormige haardroger of met spikes bezette Balenciaga stiletto's.

In de tentoonstelling belicht Sylvie de machocultuur binnen de autosport. De auto, als mannelijk statussymbool, speelt een grote rol in haar werk. Ze gebruikt Amerikaanse old timers om flesjes foundation en potjes rouge te verpletteren, of beschildert verwoeste exemplaren met knalroze Givenchy nagellak. Door neoborden met 'Faster Bigger Better' en video's van luidruchtig optrekkende auto's te tonen, zet ze de mannsport op een sensuele en erotische manier neer.

Ook neemt Sylvie de grotendeels door mannen gedomineerde kunstgeschiedenis op de hak. Ze refereert aan kunststromingen als het modernisme, minimalisme, conceptualisme en pop art en neemt het met voelbaar plezier op tegen sleutelfiguren als Piet Mondriaan, Donald Judd, Carl Andre en Daniel Buren. Sylvie koppelt hun gewichtige werk aan banale objecten of voegt glamoureuze, zachte en organische elementen toe. Zo vervangt ze de beroemde geometrische vormen van Mondriaan door nepbont of laat ze verschillende vrouwen provocerend op naaldhakken over de beroemde vloerstukken van Carl Andre paraderen.

Daarnaast betwist Sylvie het idee dat de wereld van ruimtevaart voornamelijk aan mannen toebehoort. Soms fier overeind en van staal, de andere keer slap en onderuitgezakt in de hoek: met haar serie First Spaceship on Venus benadrukt ze de fallische symboliek van raketten, die ze met de kleuren van lippenstift, zachte materialen en namen als 'Clitonia' tot overwegend 'vrouwelijke' objecten maakt. Vrouwelijk versus mannelijk, high versus popular culture, de producent versus de consument en de mode-industrie versus de kunstwereld: in de Kunsthal betreed je het contrastrijke universum van Sylvie Fleury!

Foto's van boven naar beneden:

Ela 75K
Schaamte
Soft Rocket (Gold)

NYX

Nyx, de godin van de nacht, schrijft
over dagelijkse dingen

Een Apple voor de dorst?

Bijna alle smartphones en tablets worden in het buitenland gemaakt. 'Made in America' stond er in 1983 vol trots op de eerste Mac. Maar dat is allang niet meer het geval. Anno 2012 worden vrijwel alle onderdelen van iPhones, iPad's en Macbooks door Chinese handen gemaakt.

Het zijn niet alleen de loonkosten en arbeidsomstandigheden die het produceren in China of Oost-Europa aantrekkelijk maken. Vooral de flexibiliteit wordt geroemd. Terwijl daar alleen maar mee bedoeld wordt dat er minder regels zijn waaraan fabrieken zich hoeven te houden.

Het argument is dus niet eens de kostprijs. Nee, het is veel erger dat de koninklijke klant maanden op een nieuw mobieltje moet wachten als het in Europa geproduceerd zou worden.

Het productieproces zou namelijk door CAO's, wettelijke bescherming van arbeiders en milieunormen, een stuk trager verlopen. Om maar niet te spreken van de vervoersproblemen met de toeleveringsbedrijven, die zich immers ook voor een groot deel in Azië gevestigd hebben.

Maar flexibiliteit kent grenzen. Foxconn, een van de belangrijkste producenten van Apple-apparaten, kwam de laatste jaren regelmatig in het nieuws vanwege een zelfmoordgolf. Nog maar onlangs werd ontdekt dat er ruim 20.000 kinderen onder zeer slechte omstandigheden in soortgelijke fabrieken werken. Wie wil er eigenlijk nog een trendy, geavanceerd, hightech product dat niet vertaald wordt in goede arbeidsomstandigheden in China?

Al ben ik geen Apple-fan, ik schaam mij diep. Want ook Nokia en Samsung besteden steeds meer werk uit aan Taiwan.

Schrik dus niet als je me binnenkort belt en het volgende te horen krijgt: 'Hoi, met Nyx. Spreek geen bericht in op deze telefoon. Ik gebruik mijn mobiel niet meer omdat de fabricage ervan op grote schaal slavenarbeid tot gevolg heeft. Kom me in plaats daarvan eens opzoeken, zodat we sinds lang gewoon eens een echt gesprek kunnen hebben. Bedankt en tot dan!'

VOOR JOU OP REIS

Noorwegen, land van witte schoonheid

Noorwegen, officieel het Koninkrijk, is een land in Noord-Europa. Noorwegen ligt op het westelijk deel van het Scandinavisch Schiereiland en grenst aan Zweden, Finland en Rusland. Het Verenigd Koninkrijk en de Faeröer liggen ten westen aan de andere kant van de Noordzee en Denemarken ligt ten zuiden aan de overzijde van het Skagerrak. Ook de noordelijke eilandengroep Spitsbergen en het eiland Jan Mayen zijn deel van het Noorse koninkrijk. De Antarctische gebieden Bouvet, Peter I-eiland en Koningin Maudland vallen onder Noors bestuur, maar horen niet tot het koninkrijk.

Noorwegen heeft een oppervlakte van 385.207 km² (inclusief Spitsbergen). Door het relatief lage inwonertal van ongeveer 5 miljoen bedraagt de bevolkingsdichtheid circa 13 per km² (exclusief Spitsbergen: 16 per km²) en is Noorwegen na IJsland en Kazachstan het dunst bevolkte land van Europa. Grote delen van het land worden gedomineerd door natuur; bossen, fjorden, gletsjers en meren zijn kenmerkend voor het Noorse landschap.

Volgens het middeleeuwse Flateyjarbók zou Noorwegen vernoemd zijn naar de legendarische koning Nor. Hoewel de geschiedenis van het koninkrijk Noorwegen teruggaat tot de slag om Hafrsfjord uit 872 en de Noorse Grondwet stamt van 1814, is Noorwegen in zijn huidige staat pas onafhankelijk sinds de ontbinding van de Zweeds-Noorse Unie in 1905. Noorwegen heeft twee volksliederen: een burgerlijk volkslied (Ja, vi elsker dette landet) en een koninklijk volkslied (Kongesangen, ook wel Gud sign vår konge god genoemd).

De hoofdstad van Noorwegen is Oslo. Andere grote steden zijn Bergen, Trondheim, Stavanger, Tromsø en Kristiansand. Noorwegen is rijk aan gas- en olievelden, die samen met enkele andere bodemschatten, de scheepvaart en de handel de pijlers van de economie vormen. Noorwegen heeft het op een na hoogste bbp per hoofd van de bevolking ter wereld en werd door de VN al meerdere malen uitgeroepen tot meest ontwikkelde land.

Noorwegen is een parlementaire constitutionele monarchie. De huidige koning is Harald V. De huidige premier is Jonas Gahr Støre, die aan het hoofd staat van een minderheidscoalitie van de Arbeiderpartiet en de Senterpartiet. Bestuurlijk is het land opgedeeld in 15 fylker en enkele honderden gemeenten. Op internationaal vlak is Noorwegen medeoprichter van de VN, de NAVO, de Raad van Europa en de Noordse Raad en verder lid van onder andere de EER, de WTO en de OESO. Het land is geen lid van de Europese Unie, maar wel van de Schengenruimte.

Tot zover wat algemene informatie over het land. Het was al lang een wens om eens naar Noorwegen te gaan en die werd begin dit jaar verwezenlijkt. Deels in de drukke stad Tromsø en deels op het rustige eiland Sommarøy.

Na een rustige vlucht in een sneeuwstorm naar het hotel in Tromsø. Waar in Nederland al code rood-plus afgegeven zou zijn, gaat het leven hier gewoon door. Alle wegen waren besneeuwd, langs de kant lagen metershoge sneeuwbergen. Na een lange wandeling door de stad en langs de haven was het al donker. Dus kropen we vroeg in bed.

De volgende morgen werden we door een privéchauffeur naar Sommarøy gebracht. De weg door de vallei was afgesloten vanwege kans op lawines. We gingen daarom langs de kustweg. En zouden er daarom ook veel langer over doen. Geen probleem, want nu kregen we veel fjorden te zien. Je maakt je daar een voorstelling van, maar wat het echt betekent merk je pas als je ze ziet. Een sprookjesachtige tocht. Wit, wit, alleen maar wit, zover je kunt kijken. Hier en daar door een klein dorpje, soms maar een huisje of tien. Die typische Noorse houten huizen in alle mogelijke kleuren. Nu en dan kwamen we onderweg een sneeuwwagen tegen die wat verse sneeuw verschoof naar de zijkanalen. Daar lag de sneeuw meer dan een meter hoog. Overigens zagen we bij veel huizen een eigen, wat kleinere, sneeuwschuiver staan. Een heel ander leven hebben de mensen hier. De chauffeur, een nog vrije jonge man, vertelde er iets over. Het is hier vanaf een uur of half vier donker, maar voor hem is dat een verademing. Tot half januari is er maar één uur daglicht per dag.

IJspiegels zo dik als een onderarm hingen aan rotsen, rendieren lagen langs de kant van de weg.

De plaats Sommarøy beslaat twee eilanden, te weten Store Sommarøya en Hillesøya. Op de eerste dag hebben we Hillesøya verkend. Want hoewel de plaats klein is en je volgens Google alles in twee uur zou kunnen lopen, geldt dat ons inziens alleen voor de zomer. Bij elke stap zakten we weg in de sneeuw, dus we kwamen maar langzaam vooruit. Langs wat huisjes naar het strand gelopen, daar sneeuwballen gegooid en vervolgens over een soort pier naar een uitkijkpunt. Was een klimmetje, maar je kreeg er wel wat voor terug. We waanden ons "At the top of the world". Nadat we genoten hadden van het prachtige uitzicht was de afdaling overigens nog heftiger. Je moest goed uitkijken om niet op je billen te gaan en naar beneden te glijden.

Op de tweede dag gingen we naar Store Sommarøya. In dit deel van het dorp gebeurt het tenslotte allemaal. Een restaurant, een supermarkt, een museum, een kerk en uiteraard een voetbalveld. Je moet wel over een steile brug om er te komen.

Het was ijszig koud en de sneeuwbuien striemden in ons gezicht. Behoorlijk wat wind ook, maar we haalden de overkant zonder al te veel problemen. Als eerste gingen we op zoek naar de KRO. Nee, het heeft niets met katholieken te maken, het is een fastfoodketen. Liever gezegd, dé fastfoodketen van Noorwegen. In Oslo zullen ze er vast anders uitzien, maar eenmaal binnengestapt in de KRO op Store Sommarøya stap je vijftig jaar terug in de tijd. De zaak wordt gerund door Anne Gretchen Jensen en dat doet ze echt in haar eentje. Ze staat aan de balie om bestellingen op te nemen, ze maakt de bestellingen klaar in de keuken en tot slot komt ze je eten ook nog aan tafel brengen.

Nadat we ons te goed gedaan hadden aan ongezond fastfood, was het tijd voor een woeste sneeuwwandeling. De wegen zijn hier niet meer dan een karrenspoor breed en soms is er helemaal geen weg. Dan zak je echt heel diep in de sneeuw, mijn laarzen zaten er vol mee.

Vervolgens onze moeizame weg terug naar het eiland Hillesøya, daar stond immers ons hotel. Weer over de brug, nog steeds veel wind. Op Hillesøya hebben we het kerkhof bezocht. Bijzonder, alle grafzerken minimaal voor de helft, maar soms helemaal onder de sneeuw.

Rond half vier is het donker, dus ga je naar je kamer om te lezen of een spelletje te doen. Ik ben blij dat we hier niet hartje winter waren, dan zul je volgens mij veel op je kamer zitten.

Dag drie was er een van relaxen in de sauna. Een sauna die nog het meest op de sauna uit de oertijd lijkt. In de vroege historie van Finland, woonden de mensen in deels onder de grond gebouwde hutten. Om deze hutten te verwarmen werden stenen, die eerst in het vuur hadden gelegen, in de hutten gelegd waardoor de temperatuur opliep. Het grote voordeel was dat de warmte gelijkmatig gedurende de nacht werd afgegeven. Men ontdekte dat als men water op de stenen gooide, de temperatuur nog hoger werd. Onze huidige opgietingen dus. En als men het te warm kreeg of ging zweten, dan ging men vroeger gewoon even naar buiten om af te koelen. Nou, zo'n soort sauna is het dus ook hier. Niks toeters en bellen, gewoon een ruimte waar het erg warm is en een balkon vol sneeuw om af te koelen. Heel bijzonder. Tussendoor gaan we wat drinken of een hapje eten.

In de avond de tweede poging om het Noorderlicht te zien. Gisteravond zagen we helaas het noorderlicht niet, maar vanavond krijgen we, gratis, belangeloos en voor niets, een herkansing. Overigens was het toch een heel mooie avond. Zo sereen zo stil, fantastisch. Een derde kans krijgen we niet. Daarna vertrokken we weer naar Tromsø en daar is teveel licht om het noorderlicht überhaupt te zien. Maar we hadden geluk, we hebben het noorderlicht gezien. Zo fantastisch.

Eenmaal terug in Tromsø viel gelijk de drukte op. Het wordt niet voor niets het 'Parijs van het Noorden' genoemd. En druk lijkt het al helemaal als je, net als wij, van zo'n stil eiland komt. We moesten er echt even aan wennen.

We bezochten het Trollemuseum. Erg leuk. Nooit begrepen dat Peer Gynt uit Noorwegen stamt. Peer Gynt is een toneelstuk geschreven door Henrik Ibsen, uit 1867. Samen met de toneelmuziek van Edvard Grieg geschreven voor de première in 1876, is het toneelstuk erg beroemd geworden. In opdracht van de Noorse regering had Ibsen een rondreis gemaakt door de Ronde Bergen om daar verhalen van het volk op te tekenen. Ik heb er thuis alle muziek van, vind die ook erg mooi, maar geen idee waar het precies vandaan kwam. Nooit te oud om te leren dus.

Daarna een wandeling langs de haven gemaakt en uiteindelijk het Polar Museum bezocht. Heel interessant. Over poolreizen, eten dat wordt meegenomen, dieren die gevangen worden. Maar ook over het werken en entertainment aan boord. Heel divers dus.

Na afloop een beetje door de stad gedwaald, muurschilderingen gevonden, mooie gevels gezien. En wat we heel frappant vonden, er was een herdenkingsplaatje voor een voormalige ontmoetingsplaats voor homo's. Dat zul je in Nederland volgens mij niet zo snel aantreffen.

De vijfde dag stond in het teken van de Sami en hun rendieren. De rit erheen was al fantastisch. Weer dat mooie groene licht dat we al eerder zagen. We reden naar Vågnes, een plaatsje dat weer wat hoger in Noorwegen ligt. Aangekomen zien we honderden rendieren, zo mooi. In een lavvu (een soort tipi) kregen we een korte uitleg over hoe de rendieren te voeren en ze de baas te blijven terwijl je er tussendoor loopt. Wat een verrassing, ik had gedacht dat ze achter hekken zouden staan. Het voeren van de rendieren was fantastisch. Dat kan ik gewoon niet in woorden uitleggen. Nadat de emmers leeg waren lekker wandelen tussen de rendieren en genieten van de omgeving. Tot je knieën wegzakken in de sneeuw, een stoeltje van sneeuw maken, genieten, genieten.

Na zo'n anderhalf uur werden we in de lavvu verwacht voor een typische Sami-maaltijd. Een hele dikke soep van allerlei groenten en rendierenvlees. Goddank zijn we vegetariër. Wij kregen dezelfde dikke soep, maar dan zonder vlees. Het was een heerlijke maaltijd. Er was koffie toe.

Na het eten kregen we uitleg over de Sami-bevolking. Wat ik ervan onthouden heb is het volgende:

De Sami zijn een van oorsprong nomadisch volk dat het Noord-Europese Lapland bewoont. Ze waren vroeger ook bekend onder de naam Lappen, een term die door de Samen als beledigend wordt ervaren. Tot 1982 was het lastig om een Sami te zijn. Ze werden als uitschot beschouwd en het werd hen verboden hun taal te spreken. Gelukkig is daar verandering in gekomen in de laatste veertig jaar. Ze bezitten tegenwoordig in zowel Noorwegen, Zweden als Finland een eigen parlement, het Sameting, dat bij de nationale overheden van de staten waaronder Lapland ressorteert, inspraak heeft in zaken die de Samen en hun woongebied betreffen. De meeste Samen wonen in Noorwegen, zo'n 50.000. In Zweden zijn dat er ongeveer 20.000, in Finland 6.000 en in Rusland 1.800.

Een deel van de Sami leeft nog traditioneel als nomaden die rendierkudden volgden in hun jaarlijkse voedseltrek. De rendieren leveren melk, vlees en huiden. Bovendien doen ze dienst als trekdier voor de slede, het vervoermiddel bij uitstek in dit gebied. De nomadische Sami wonen in tenten (lavvu) die gemakkelijk af te breken en te vervoeren zijn. Andere Sami leven traditioneel van de visserij, met name aan de Noorse kust. Ook de jacht is een belangrijke bezigheid. Een groot aantal Sami hebben zich als zelfstandige ondernemer gevestigd of hebben een reguliere baan. Sommigen van de Sami zijn volledig opgegaan in de Scandinavische samenleving en hun leven verschilt tegenwoordig in weinig opzichten van dat van andere Scandinaviërs, maar een belangrijk deel van hen streeft ernaar om de eigen cultuur en taal te ontwikkelen. De traditionele kleurige kleding van de Sami wordt meer en meer tot de folklore gerekend, evenals de traditionele muziek van de Sami, de zogenaamde joik.

De joik is geen instrument, maar een bepaalde manier van zingen. Het werd ons kort voorgedaan en daarna mochten we het zelf proberen. Dat ging eigenlijk best goed. Het deed mij ook wel wat. Zo met honderd mensen, die elkaar niet kennen, zingen in een lavvu. Het had iets. En dat voelden de meesten wel, want iedereen was stil na afloop.

Nog een mooie terugrit en een korte stop bij de IJskathedraal. Hebben we die ook nog van dichtbij mogen zien.

Omdat Vågnes wat hoger ligt, zagen we daar om twee uur de zon al ondergaan. Toen we rond drie uur weer terug in Tromsø waren, was het daar ineens weer licht. Een rare gewaarwording.

Op onze laatste dag gingen we naar Breidvik. Een route van een uur door ongerepte natuur. Vanaf Fagernes is het een lange weg met af en toe een afslag naar een dorpje. Soms maar van tien huizen. Verder alleen maar bergen, water, sneeuw.

In Breidvik gingen we een tocht door de sneeuw maken met een hondenslee. Met Siberische husky's. De Siberische husky is een hondenras behorend tot de pool- en keeshonden van het oertype. Van oorsprong is de husky een werkhond, gebruikt door Siberische nomaden om zich snel per slee over sneeuw en ijs te kunnen voortbewegen. Toen omstreeks 1900 in Alaska wedstrijden met sledehonden in de belangstelling kwamen werd de husky ook buiten Siberië ontdekt. Dankzij zijn dikke vacht kan hij uitstekend sneeuw en kou trotseren. De husky heeft een atletische bouw en heeft veel beweging nodig. Dat was ook te merken, zij wilden nog liever vertrekken dan dat wij dat wilden. Maar we moesten toch echt eerst in een warm pak gehesen worden en een kwartiertje naar de instructie luisteren.

En toen mochten we dan eindelijk op weg. Alweer schieten woorden te kort om ons gevoel weer te geven. Je voelt je eindeloos vrij, wind om je hoofd, niets anders te horen dan het hijgen van de honden en het schuren van de slee over het ijs. We hadden geen enkele behoefte om te praten onderweg. We moesten regelmatig even stoppen omdat iemand voor ons tegen een boom of in de kant zat. Een keer zelfs omdat de slee was omgevallen. Wij deden het echt heel goed. We hoefden niet één keer gered te worden.

Husky's zijn meestal vriendelijk voor vriend en vijand en daardoor niet echt geschikt als waakhond. En over het algemeen tolerant voor mensen en soortgenoten. Dat konden wij ook merken na de tocht. We mochten ze volop aaien en knuffelen. En onderweg luisterden ze ook heel goed. Voor ons gevoel hadden we een kwartiertje gereden en waren we al weer terug bij het beginpunt. Niets bleek minder waar, we waren ruim een vol uur weggeweest. Je vergeet alles in deze situatie.

In de tipi was er koffie en thee voor ons en daarna mochten we de honden gaan aaien, knuffelen of er mee spelen. Ook wat puppy's gezien, maar die bleven achter het hek. Zij waren zes maanden oud en pas vanaf tien maanden gaat men ze langzaam laten wennen aan mensen en grotere honden.

Er werd nog meer uitgelegd, maar wij wilden liever even buiten in het zonnetje zitten en ons meegenomen broodje opeten. Picknicken bij vier graden, maar koud hadden we het niet.

In de avond afscheid genomen met een lekker etentje in het Hard Rock Café Tromsø. Zie uitgebreide beschrijving in de rubriek "Voor jou gegeten".

De laatste dag was weer een reisdag. Maar ook die verliep vlot. We namen met pijn in ons hart afscheid van Noorwegen. Een vakantie die we niet snel zullen vergeten!

JOHANNA M. PAS

een handvol woorden volstaat om
niet meer te verdwalen

van mijn vrienden die me mee overeind houden, en aan iedereen die me helpt de dingen af te werken die ik nog zo graag wil doen. Ze geven me elke dag een reden om op te staan. Ze maken, tussen de pijn en de vermoeidheid door, mijn wereld groter.

Mijn optimisme is niet grenzeloos, maar voorlopig stel ik me erop in dat de huidige therapie (poging 6) zal aanslaan en me nog wat extra maanden geeft om deze dingen te doen die me fysiek slopen maar me de mentale kracht geven om door te gaan.

Het was haar laatste bericht op Facebook.

Ik had het voorrecht om Johanna persoonlijk te leren kennen in 2004. Ze was toen nog werkzaam bij boekhandel 't Verschil. Ze was bij de presentatie van mijn eerste boek en gelijk enthousiast genoeg om mij in Vlaanderen naamsbekendheid te bezorgen. Ze nodigde me regelmatig uit voor lezingen in de winkel, voor de boekenbeurs in Antwerpen en voor vrouwenfestivals in Gent. En altijd was ze daar zelf bij. Onze relatie, die in het begin nog zakelijk was, werd steeds vriendschappelijker. Tussen ontmoetingen door hadden we telefonisch contact of we mailden. Johanna regelde zelfs een interview op de Belgische radio. Dat gaf aan de verkoop van mijn boeken in Vlaanderen een flinke boost.

Boekhandel 't Verschil is door Bart de Smedt opgericht in 1996 en vrijwel meteen trad Johanna bij hem in dienst. De winkel was de eerste in zijn soort in de Benelux. Toen Bart in 2006 stopte met de boekhandel, nam Johanna het stokje over. Ze vond dat er toch minstens één queerboekhandel in Antwerpen moest zijn. Ze noemde haar boekhandel Kartonnen Dozen, naar de titel van een boek van Tom Lanoye. Ook daar was ik weer present voor lezingen.

Kartonnen Dozen werd een begrip bij de LGBTQIA+-gemeenschap. Mensen vonden er allerlei boeken over het thema en konden er ook hun verhaal kwijt. Johanna brak echt een lans voor de representatie van de gaycommunity in de literatuur. Je vond er boeken waarin je jezelf kon herkennen. Johanna ondersteunde ook auteurs, zoals ik zelf heb mogen ervaren, die rond het thema schreven. En heel belangrijk, ze maakte van de winkel een plek waar gelijkgezinden elkaar konden ontmoeten.

Ode aan Johanna M. Pas

In juni 2022 stak de kanker weer de kop op bij Johanna. Een jaar lang heeft zij keihard haar best gedaan door te leven op een zinvolle manier. En dat deed ze zo goed! Kort na haar laatste publieke optreden, de voorstelling van haar Tarot poëziebundel in Permeke, heeft ze moeten opgeven. Op 22 juni 2023 in de vroege ochtend, is zij in haar slaap overleden. Ze is 54 jaar geworden.

Op 18 juni 2023 schreef Johanna het volgende:

Het was donderdag 15 juni niet alleen de voorstelling van mijn flexibele dichtbundel in het Watlabsalon, het was ook exact één jaar geleden, vlak voor ik naar het concert van LP in de Roma zou gaan, dat mijn dokter me belde om te zeggen dat ik opnieuw kanker had.

Inmiddels zijn we een jaar verder en in de zomer van '22 had ik niet verwacht dat ik op diezelfde datum mijn derde bundel van 2023 zou voorstellen. Ik dacht dat ik er niet meer zou zijn.

Dat ik er nog ben heb ik mede te danken aan de goede en betaalbare gezondheidszorg hier, aan mijn lief, maar ook aan de energie

Johanna maakte van de boekhandel een zaak waar alle vormen van culturele expressie waarin lesbiennes, homo's, bi's, transgenders en queers een rol spelen onderdak vonden. Naast boeken vonden klanten er ook tijdschriften, dvd's, flyers en brochures. Er werden ook lezingen en workshops georganiseerd. En last but not least, Kartonnen Dozen gaf ook boeken uit.

Johanna was werkelijk een buitengewoon en teder persoon. Terwijl sommige activisten luidkeels hun boodschap verkondigen en met gebalde vuisten op tafel slaan, koos zij voor een ander pad. Johanna verwelkomde iedereen met open armen en haar zachte persoonlijkheid was hartverwarmend. Zij was oprecht begaan met de gemeenschap en ik kan me maar weinig zulke integere activisten voorstellen die met haar kunnen wedijveren.

Helaas sloot Kartonnen Dozen in oktober 2022 voorgoed haar deuren. Johanna was echt te ziek om de winkel open te houden en een opvolger was er niet. Ze had er veel verdriet van. 'Want waar kunnen de boekenlezers nu terecht?' vroeg ze zichzelf af. 'Helaas zijn er niet veel vergelijkbare plekken. De Holebibib in het Roze Huis in Antwerpen, feministische boekhandel Rokko in Gent, en Savannah Bay in Utrecht. Die laatste bestaat al heel wat jaar, wij zagen die altijd als voorbeeld. Online zijn er meer opties. Maar daar heb je niet het gesprek, persoonlijk contact. Je wil ergens binnenstappen waar je weet, deze verhalen gaan over mij, deze verhalen zijn vóór mij. Er was geen vervreemding bij Kartonnen Dozen: bij ons was het altijd Pride. Ik hoop dat de leegte die wij achterlaten zorgt voor een nieuw initiatief.'

Tijdens het laatste weekend van Kartonnen Dozen overheerste de sfeer van mineur. 'Ik voelde alle emoties door elkaar,' vertelt Johanna. 'Ik ben dankbaar. De eerste jaren waren echt zwaar, maar sinds corona is er iets veranderd, ik denk in de hele samenleving. Wij kregen sindsdien veel positieve feedback. De huidige generatie jongeren is activistisch en neemt geen genoegen meer met alleen het homohuwelijk. Zij zien hoeveel er nog bereikt moet worden op het gebied van gender en seksualiteit. Ik had graag gezien dat iemand Kartonnen Dozen overnam. Zowel voor mij als voor Bart, de oprichter. Het maakt me verdrietig, maar ik heb door de nieuwe generatie hoop voor de toekomst.'

Johanna was ook dichter en vertaler. Ze vertaalde werk van Kae Tempest, Emma Donoghue en Jonathan Kemp. "Activisme is onlosmakelijk onderdeel van haar leven en werk", was een van haar bekende uitspraken.

Daarnaast was ze (co)auteur van verschillende boeken en bundels, zoals "Voor mij alleen", "Was, of hoe ik mijn huid verloor" en recent nog de poëzietarot "Kringen op het tafelblad". De dichtbundels die ze daarvoor schreef en die ik ook in mijn bezit heb zijn niet meer verkrijgbaar. Het ging om "Alleen met jou", "De rug van een hand" en "Soms gaan bomen staande dood". Op de gedichtenpagina uit eerbetoon een paar gedichten van Johanna. Zie bladzijde 26.

Eind januari was Johanna nog te gast in "Touché" op Radio 1 waarin ze dieper inging op haar zoektocht naar identiteit. Daarover schreef ze het boek "Was, of hoe ik mijn huid verloor". 'Als ik jonger zou zijn, dan zou ik zeggen dat ik non-binair was', zei ze in dat interview. 'Ik ben nu 53 en heb al een heel leven achter mij.'

Als kind gebruikte Johanna het voornaamwoord "zhij", wat zich weerspiegelde in de notering van haar naam op de cover: Jo/hanna. 'Ik wist van jongsaf al dat ik geen meisje meisje was. Dat wil ik weergeven met de streep tussen Jo/hanna omdat ik daarin twee namen en twee genders hoor. Jo/hanna verweeft het mannelijke en het vrouwelijke.'

Schrijven was, net als lezen, een noodzaak voor haar, zo gaf ze nog aan. 'Ik heb het nodig om de werkelijkheid in woorden te vatten, om te kunnen vatten wat me overkomt.'

De queerwereld zal Johanna zeker missen. Een voorvechtster is heengegaan. In mijn gedachten zal ze voortleven en ik hoop in de gedachten van velen.

NIET TE MISSEN

Bijzondere evenementen of tentoonstellingen

Sylvie Fleury

YES TO ALL

te zien t/m 8 september 2024

Kunsthall Rotterdam

Zie het uitgebreide artikel op blz. 37

Ga naar de [website](#) van het museum voor meer informatie en tickets.

Anders kijken, te zien tot 28 juli 2024

Bijzondere outfits van afvalmateriaal, kunststukjes, kleurrijk, speels, vrolijk.

Hinke Luiten maakte 25 jaar kleding van materialen die daar niet voor bedoeld zijn zoals cd's, centen, knopen, koffiecups, waxinelichthouders, enz. In totaal creëerde ze 120 kledingstukken. In het Museum van de Vrouw zijn er 20 daadwerkelijk te zien met bijpassend hoedje of tas. Digitaal worden al haar creaties getoond. Ook zijn er beelden waarop ze aan het werk is en in een proeflapjesbak kun je voelen en zien hoe ze de materialen verwerkte.

Voor meer informatie: ga naar de [website](#) van het Museum van de Vrouw

NIEUWS VAN HET BESTUUR

Op 17 april jl. kwam het bestuur weer bijeen. Uit de vergadering is naar voren gekomen dat de website aan een update toe is. Het moet meer en meer een platform worden waarop vrouwen graag terugkeren. Met de webmaster wordt overlegd hoe we dat gaan doen.

Er was nog meer aan de hand die dag. Heldine Dunlop, jaren lang onze secretaris, gaf aan te willen stoppen met deze functie.

We vinden het jammer, maar begrijpen het uiteraard wel. Gelukkig vonden we nog diezelfde dag een nieuw bestuurslid in de persoon van Marianne Henny.

Zij gaat voorzitter worden van Groep 7152 landelijk, de functie die tijdelijk door Ida werd bekleed. Ida gaat weer voor de penningen en Adriënne neemt na vele jaren weer de functie van secretaris op zich. We hopen op een leuke samenwerking.

Heldine wilde geen afscheid nemen, maar wij dachten daar anders over. Enkele dagen na haar aankondiging werd ze verrast met bloemen en een hond. Echte honden heeft ze al, dus dit werd er een van pluche. Heldine was blij verrast.

Wij bedanken Heldine voor al die jaren en heten Marianne van harte welkom.

SERVICEPAGINA

Groep 7152 email: info@groep7152.nl
Bestuur:
Voorzitter: Marianne Henny voorzittergroep7152@gmail.com
Penningvrouw: Ida Westra penningmeestergroep7152@gmail.com
Secretaris: Adriënne Nijssen secretariaatgroep7152@gmail.com
PR en website: prgroep7152@gmail.com

Ereleden:

Hannah van Buuren
Elly Fraayen
Ida Ruyzendaal (postuum)
Nel Welle Donker-Delfos Visser
Riet Ruyzendaal-de Groot

Administratie:

Ombocht 26
8491 BR Akkrum
Bank: NL44INGB0001884811 tnv St. Groep 7152
email: dona7152@gmail.com

Regio's en werkgroepen:

Arnhem-Nijmegen: <http://groep7152.nl/arnhem-nijmegen/>
Flevovuur: <http://groep7152.nl/flevovuur/>
Just do it: <http://groep7152.nl/just-do-it/>
La Gaité (Utrecht-Amersfoort): <http://groep7152.nl/la-gaite/>
Pink Lounge Ladies (Assen): <http://groep7152.nl/pink-lounge-ladies/>
Roze Vrouwen Vechtdal (Hardenberg): <http://groep7152.nl/roze-vrouwen-vechtdal/>
Werkgroep 50 pl(min)us: www.50plusminus.nl

Colofon

Issn 01666-7505

53e jaargang nummer 2
Oplage: 650
Verschijnt 6 x per jaar
(februari, april, juni, augustus, oktober, december)

Hoofdredacteur: Adriënne Nijssen
Eindredacteur: functie vacant
Email: amarantmagazine@gmail.com
Administratie: dona7152@gmail.com
Advertentiebeheer: amarantmagazine@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten. Niets uit deze Amarant mag worden overgenomen zonder toestemming van de hoofdredacteur.

Kopijsluiting volgend nummer: 15 januari 2024. Kopij die later binnenkomt wordt niet in behandeling genomen. Verschijningsdatum volgend nummer: rond 20 februari 2024.

Amarant wordt verstrekt aan onze donatrices. Een donateurslidmaatschap kost minimaal € 30,- per jaar.
Beëindiging: schriftelijk, twee maanden voor het einde van het tijdvak.

Amarant wordt ook verstrekt aan onze adverteerders. Advertenties vanaf € 25,- per jaar. Vraag een vrijblijvende offerte.

Foto omslag: Otto van Rees – Adya bordurend in het kraambed (1910)

ORGANISATIES

... en hun werkterrein

CHJC *Vereniging van christelijke homo's en lesbiennes*

Postbus 14722, 1001 LE Amsterdam

☎ 06-53234516

✉ info@chjc.nl 🌐 www.christenqueer.nl

COC Nederland

Federatie van Nederlandse verenigingen tot integratie van homoseksualiteit

Postbus 3836, 1001 AP Amsterdam

Bezoekadres: Nieuwe Herengracht 49, 1011 RN Amsterdam

☎ 020-6234596

✉ info@coc.nl 🌐 www.coc.nl

Gay & Lesbian Switchboard

Hier kun je terecht met jouw vragen over homo, bi- en transseksualiteit. Via mail of telefonisch.

Kijk voor openingstijden op de site.

Ook via chat bereikbaar.

☎ 020 623 65 65

✉ info@switchboard.nl 🌐 www.switchboard.nl

Homodok-Lesbisch Archief Amsterdam

Informatie- en documentatiecentrum over homoseksualiteit en seksuele diversiteit

Oosterdokstraat 110, 1011 DK Amsterdam

Bezoekadres: Oosterdokskade 143, 1011 DL Amsterdam

☎ 020-5230837

✉ homodok@ihlia.nl 🌐 www.ihlia.nl

John Blankenstein Foundation

Draagt bij aan een open en veilig sportklimaat voor homo-, biseksuelen en lesbiennes

☎ 06-51452330

✉ info@johnblankensteinfoundation.nl

🌐 www.johnblankensteinfoundation.nl

Jong&Out

Voor homo's, lesbo's, bi's en transgenders tot en met achttien jaar

🌐 www.jongenout.nl

LKP *Landelijk Koördinatiepunt Groepen kerk en homoseksualiteit*

✉ via formulier op website 🌐 www.lkp-web.nl

LNBI

Landelijk Netwerk Biseksualiteit

Postbus 75087, 1070 AB Amsterdam

☎ 06-22938519 (dagelijks van 17.00-22.00 uur)

✉ voorlichting@lnbi.nl 🌐 te bereiken via Twitter @LNBI

Naast LNBI is er nu ook Bi+, bereikbaar via www.biplus.nl

Orpheus

Voor mensen die in hun heterorelatie te maken hebben met homoseksuele, lesbische of biseksuele gevoelens van henzelf of hun partner.

Diverse regiogroepen in het hele land.

✉ via bericht op website 🌐 www.orpheushulpverlening.nl

Proud Parents

Voor ouders van homoseksuele jongeren

Antwoordnummer 2966, 1000 RA Amsterdam

☎ 020-6234596

🌐 <https://www.facebook.com/proudparentsband>

Rainbow Buddy Support

Voor homomannen, lesbische vrouwen, biseksuelen en transgenders wiens leven (tijdelijk) uit balans is vanwege meervoudige problematiek en psychische / psychiatrische klachten

Postbus 10887, 1001 EW Amsterdam

Bezoekadres: Droogbak 1-D, 1013 GE Amsterdam

☎ 020. 531 76 00

✉ info@deregenboog.org 🌐 www.deregenboog.org

Roze Hulpverlening

Psychosociale hulpverlening voor homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender cliënten.

Op deze website staan de gegevens van meer dan 150 hulpverleners en 10 instellingen die affiniteit en ervaring hebben met hulpverlening aan cliënten met homoseksuele, lesbische, biseksuele of transgender gevoelens

🌐 www.rozehulpverlening.nl

Stichting De Kringen

Gespreks/gezelligheidsgroepenorganisatie voor homo- en biseksuele mannen en vrouwen

Landelijk informatiepunt:

☎ 06-83 22 97 97, best bereikbaar tussen 19.00 en 21.00 uur 's-avonds

✉ via bericht op website 🌐 www.dekringen.nl

Stichting Jongeren met een Homo Ouder

Postbus 785, 6500 AT, Eindhoven

☎ 06-54346043

✉ contact@jmho.nl 🌐 <https://www.coc.nl/tag/stichting-jongeren-met-een-homo-ouder>

Vereniging Genderdiversiteit

Postbus 11575 1001 GN Amsterdam

☎ 06 – 25 435 865

✉ info@vereniging-genderdiversiteit.nl

Amarant

Magazine van Groep 7152

Kopij voor Amarant jaargang 53,
nummer 3 dient binnen te zijn op:

15 juli 2024

Wil je reageren op een van onze rubrieken, stuur je reactie
dan naar: amarantmagazine@gmail.com

Wil jij zelf een bijdrage leveren aan ons magazine, ook dan
kun je mailen naar: amarantmagazine@gmail.com

Aan dit nummer werkten mee:

**Marja van Dort, Leny Hartong, Anne Keen,
Adriënne Nijssen, Nyx, Cok Troost, Aafke
Vlaanderen Oldenzeel, Wanita**

Met dank aan:

Ingrid Kluyvers

Marlies de Koster

en postuum: Johanna M. Pas

In het volgende nummer o.a.

- ◆ **Rick Paul en Nina de la Croix over hun regenbooggezin**
- ◆ **Vrouwen van naam: Shirley Chisholm**
- ◆ **Berlijn, stad van musea**
- ◆ **Steeds meer anti-homogeweld in azc's**
- ◆ **Brieven aan je 15-jarige zelf**

De nieuwe Amarant verschijnt rond 20 augustus 2024

